

u
unité

■ GEBERIT

Fluister- stille water- afvoer

Geberit Silent-db20

KNOW
HOW
INSTALLED

KNOW
HOW
INSTALLED

- Optimale geluiddemping dankzij de hoge dichtheid van het materiaal (minerale vulstof) en geluidsabsorberende ribben in de impactzones.
- Lasmethode zorgt voor duurzame verbindingen.
- Veilig dichte verbinding met elektrolasmof.
- Hydraulisch geoptimaliseerde vormgeving.
- Milieuvriendelijke en makkelijk te recycleren grondstof.
- Zonder giftige gassen/dampen bij verwerking of bij brand.
- Diameter 56 mm tot en met 160 mm; breed fittingassortiment.
- www.geberit.be

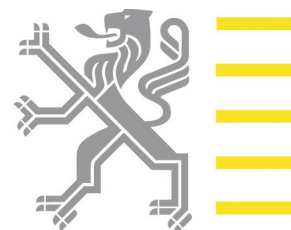

Verantwoordelijke Unité: Emmanuel Van Oost
Medewerkers: Eline Trappeniers, Sander Henkens, Maarten Roebben,
Katrien Daeyaert, Jonathan Teuns, Emilia Ockerman,
Liese Bosmans, Stien Pauwels, Machiel Van Nieuwenhove,
Annelies Maeyens, Annelies Belemans, Hannelore Thomas

Existenz VTK vzw (Blok 6, Studentenwijk Arenberg 6/0 - 3001 Heverlee)
Voorzitster: Simona Nikova
Vice-voorzitter: Lennert Rasking
Beheerder: Astrid Tijskens
www.existenz.be

Vlaamse overheid

Met de steun van KULeuven, departement Architectuur
Speciale dank aan drukkerij ACCO

Cover: Annelies Belemans

UNITE 1

Jaargang 4

De eerste uitgave van de Unité van het Existenzjaar 2013-2014 is een feit.

Wat u waarschijnlijk meteen opvalt bij het openslaan van deze Unité is de vernieuwde layout. Het gezegde “stilstand is achteruitgang” indachtig, kozen we er dit jaar voor om de layout opnieuw wat bij te werken. Kwestie van u, onze lezer, niet alleen met interessante teksten maar ook visueel geboeid te houden. Bovendien weten we dat we moeten voldoen aan de hoge standaard die de vorige Existenzjaren met veel inzet en ambitie gecreëerd hebben.

Het thema van deze Unité is deconstructie, gaande van de letterlijke betekenis van het woord tot de deconstructivistische architectuur. Deze stroming, die reeds enkele jaren bestaat, is nog steeds opvallend aanwezig in de hedendaagse architectuur en het is daarom interessant om eens te kijken wat dit nu nog voor ons betekent of hoe we dit nu kunnen interpreteren. Een goede duiding over dit thema vindt u natuurlijk in de thematekst. Bij het uitwerken van de Unité bleek echter dat dit thema niet steeds duidelijk af te lijnen was. Deconstructie valt immers op een ruime wijze te interpreteren en gaat in sommige gevallen zelfs hand in hand met reconstructie. Hiervan kunt u enkele boeiende projecten vinden in de rubriek “grensoverschrijdend”.

Daarnaast plaatsen we reeds op pagina 8 de reportage die we deze keer wijden aan het gebouw waar u zich waarschijnlijk tijdens het lezen van deze intro bevindt, het Bacteriologisch Instituut waar het tweede kaffee van dit Existenzjaar plaats vindt. We wilden immers niet dat u op uw honger naar informatie bleef zitten bij de ontdekking van dit fascinerende gebouw.

Dit jaar zullen we proberen met een enthousiast team in combinatie met een gezonde werklust drie interessante Unités voor u, onze dierbare lezer, te presenteren. We moeten toegeven dat het ons best wel wat werk heeft gekost, maar we hopen dat het resultaat er mag zijn. Aan u het oordeel. Tast toe!

Het Unité-team

4 / AHA

5 / KALENDER

6 / IN DE KIJKER

8 / REPORTAGE

11 / COLUMN

12 / THEMA

16 / IN BEELD

20 / OP EIGEN BODEM

22 / GRENS-
OVERSCHRIJDEND

24 / (T)HUISWERK

26 / ERASMUS

27 / DIY

28 / BUITEN DE LIJNEN

31 / OP VISITE

GOVAERT & VANHOUTTE ARCHITECTS

AHA

Naam?

Benny Govaert

Geboortedatum?

8 april 1962

Opleiding?

Hoger Architectuur Instituut Stad Gent,
Katholiek Universiteit Leuven (stedenbouw)

Beroeps-en stage ervaring?

Stage bij architect Eric Van Biervliet, sedert 1989 samenwerking
met Damiaan Vanhoutte onder de naam architectuurburo
Govaert & Vanhoutte.

In wat voor woning woont u?

Alleenstaande woning, Villa Rocés.

Waarom bent u architect geworden?

Ik kom uit een gezin waar er steeds initiatieven
waren omtrent bouwen.

Welke thema's houden u bezig?

Het thema die mij het meeste bezig houdt is het
gestaag zoeken naar eenvoud binnen het complexe gegeven
waarbinnen architectuur tot stand komt.

Waar haalt u uw inspiratie?

Het werk en leven van Malevich is steeds een bron
van inspiratie geweest.

Hoe ontwerpt u?

We gaan uit van een analyse van programma en de eigenheid
van de plek waar het concept zich dient in te passen. Dit
laatste betreft zowel aspecten van stedenbouwkundige aard,
geografische kenmerken, oriëntatie, etc.

Wat zijn de kwaliteiten die een goede architect moet bezitten?

Zowel over een analytisch als over een sterk synthetiserend
vermogen beschikken waarbinnen de aspecten die het concept
kunnen bepalen voortdurend aan elkaar worden gerelateerd.

Wat zijn volgens u de grootste uitdagingen van onze tijd?

De technologie sneller in functie van de klimaatbeheersing
inzetten.

Welk advies zou u geven aan de nieuwe generatie architecten?

Eenvoudige concepten maken die zich genereren vanuit een
intrinsieke inhoudelijkheid, los van trends.

Wat is uw favoriete boek?

"The unbearable lightness of being" door Milan Kundera

Wat is uw favoriete muziek?

Absynthe minded

Wat is uw grootste zwakte? Sterkte?

Binnen een team mensen motiveren om te komen tot de meest
sluitende oplossingen.

Wie is uw ideale klant?

Iemand met een duidelijk visie waardoor je op een evenwichtig
manier in dialoog kunt treden om tot het beste concept te komen
binnen de beschikbare middelen en regelgeving en die je
vervolgens het vertrouwen geeft om dit concept concreet te
realiseren.

Wat zou u doen als u geen architect was?

Een vastgoedbedrijfje leiden dat enkel mooie gebouwen realiseert.

In welk huis zou u het liefste wonen (uit film, schilderij, echt...)?

Paraty house / Marcio Kogan.

Hoe komt u tot rust?

Door te sporten, wandelen en een boek te lezen.

Wie is uw grote voorbeeld?

Mies van de Rohe.

Tekst: Eline Trappeniers

Beeld: Govaert & Vanhoutte Architects

TODO

De Singel

27.09 - 05.01 tentoonstelling / BUREAU BAS SMETS - LANDSCHAPPEN

16.10 - 05.01 tentoonstelling / BREUCKLAND. DE VOORSTAD

21.02 - 07.07 tentoonstelling / PASTICCIO

Bozar

06.12 - 28.02 tentoonstelling / XX MODELS. YOUNG BELGIAN ARCHITECTURE

STUK / Stad en Architectuur

28.11 lezing / SUEANNE WARE

19.12 lezing / LUC DELEU - TOP OFFICE

20.02 lezing / SIMON ALLEMEERSCH

Museum M

28.11 - 16.02 tentoonstelling / ALEXANDRA MIR - THE SPACE AGE

Koninklijke Musea voor Schone Kunst & Geschiedenis

13.09 - 12.01 tentoonstelling / HENRY VAN DE VELDE

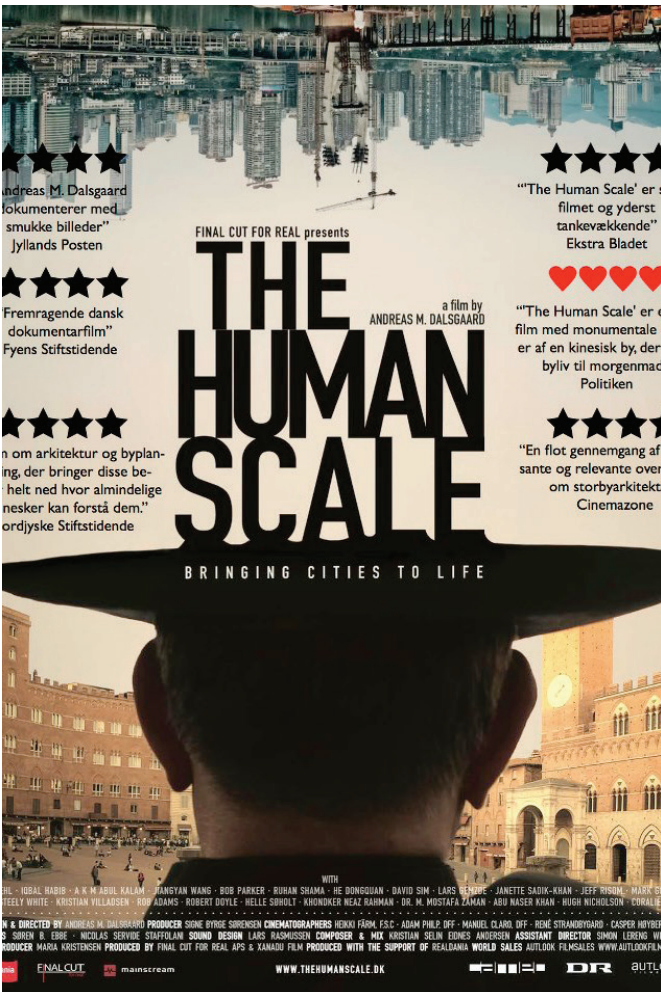
PASSIE - FUNCTIE - SCHOONHEID

IN DE KIJKER

**FUKITA PAVILJOEN,
RYUE NISHIZAWA**

Te midden van enkele bomen in een residentiële zone van de stad Kagawa in Japan ontwierp Ryue Nishizawa het Fukita paviljoen. Dit paviljoen biedt voor de lokale bewoners ruimte om te bezinnen en te onspannen in een natuurlijke omgeving. Opgebouwd uit twee zacht krommende vlakken, subtiel verbonden in de hoeken, wordt er een gevoel van gewichtloosheid opgeroepen. Dankzij deze wijze van opbouw wordt er een beschut intern volume gecreëerd en op een van de hellingen is een verhoogde zithoek gevormd met behulp van een halve maanvormige bank. Een boom doorprikt het vloer- en plafondoppervlak en versterkt zo de sterke relatie met de natuur. Met dit ontwerp en zijn ingetogen sfeer probeert Nishizawa een antwoord te bieden op de hectische Japanse samenleving.

PUBLIC TOILET, SOU FUJIMOTO

Een publiek toilet is een van de kleinste 'publieke' ruimten terwijl op het op hetzelfde moment gesloten en privaat is. Deze spanning gaf de aanleiding voor het bijzondere ontwerp van Sou Fujimoto naast het Itabu station in Ichihara in Japan. Hier ontwierp Fujimoto een toilet dat een samensmelting is van publiek en privaat, gesloten en open, natuur en gebouwde architectuur. Het resultaat is een glazen doos te midden van een tweehonderd vierkante meter grote tuin, beplant met bomen en bloemen. Om toch om te gaan met de privacy vereisten werd rondom de tuin een 2 meter hoge houten muur geplaatst. Deze aanpak resulteerde in een ontwerp waar interne en externe grenzen samenkomen, een verwijzing naar een primitieve vorm van de architectuur.

THE HUMAN SCALE

The Human Scale is een documentaire van Andreas Dalsgaard. De documentaire onderzoekt samen met architecten en stadsplanners vanuit de hele wereld wat er gebeurt als bij stadsplanning mensen centraal worden gesteld. Hoe kunnen steden zo worden ingericht dat rekening wordt gehouden met de menselijke maat? In deze tijd, waarin behoefte is aan nieuwe ideeën om de grootschalige problemen van de hedendaagse stad op te lossen, past een opbouwende documentaire als The Human Scale volledig. Een aanrader voor iedere student, architect en stedenbouwkundige.

MOLESKINE: INSPIRATION AND PROGRESS IN ARCHITECTURE

Het legendarische Moleskine geeft in het bekende notitieboekformaat een serie monografieën uit, gewijd aan enkele iconen uit de hedendaagse architectuur. Centraal staan de schetsen van enerzijds hun eigen architectuur, maar anderzijds ook van natuur, steden of persoonlijke inspiratiebronnen. Dankzij deze uitgaven krijg je een kijk in de denkpatronen van deze bekende architecten.

BIG AIR PACKAGE, CHRISTO

Deze installatie is het werk van de Bulgaarse kunstenaar Christo in de oude Gasometer Oberhausen in Duitsland. De sculptuur bestaat uit 20350 vierkante meter lichtdoorlatend weefsel en 45000 meter zeil wat resulteert in een totaal gewicht van 5,3 ton. Wanneer het zich in opgeblazen toestand bevindt is de installatie 90 meter hoog en haalt het een diameter van 50 meter. Dankzij twee ventilatoren kan een constante luchtdruk voorzien worden die het kunstwerk omhoog houdt. De Big Air Package is hierdoor het grootste vervaardigde oplaasbare omhulsel ooit dat volledig zonder skelet uitkomt. Dankzij het dakraam bovenaan de gasometer ontstaat binnenin de installatie een diffuse atmosfeer van licht. Al deze eigenschappen zorgen ervoor dat de Big Air Package zich openbaart als een unieke belevenis van ruimte, grootte en vorm.

GREEN BOX, ACT ROMEGIALLI

De renovatie van een verwaarloosde garage in de Italiaanse Alpen tot een weekend huis, zorgt voor een nieuwe betekenis van de term "groen dak". De "Green Box" door het architectenbureau Act Romegialli bestaat uit lichtgewicht gegalvaniseerde metalen profielen en staaldraden die het bestaande volume transformeren tot een driedimensionale ondersteuning voor klimplanten. Een combinatie van verschillende plantsoorten zorgt voor een indrukwekkend beeld. Binnenin zorgt de beplanting voor een diffuus licht dat zich op een bijzondere manier over de hele woning verspreidt.

THE BEAUTIFUL FUTURE

Stel dat je een kunstenaar uit Noord-Korea vraagt om enkele prenten te maken van een land dat hij nooit eerder bezocht, wat zou dan het resultaat zijn? Dat is wat Nick Bonner en Dominic Johnson-Hill te weten wilden komen. Voor hun project 'The Beautiful Future' gaven ze een Noord-Koreaanse propaganda kunstenaar enkele zelfgemaakte tekeningen van het leven in Beijing, die er vervolgens schilderijen van maakte. Het resultaat was fascinerend.

Door het plaatsen van deze hedendaagse Chinese iconen in het esthetische landschap van de vroegere communistische propaganda wordt een opvallend beeld gevormd van hoe ver het land gevorderd is sinds het beleid van hervormingen en openheid in 1978. Tevens doet het ons de vraag stellen of een gelijkaardige evolutie in de toekomst mogelijk is voor de Chinese bondgenoot, Noord-Korea.

FAVELA, RIO DE JANEIRO HAAS & HAHN

In navolging van hun andere monumentale kunstwerken op favela gevels, zijn het Nederlandse kunstenaarsduo Haas & Hahn (Jeroen Koolhaas en Dre Urhahn) een kickstarter campagne gestart in de hoop fondsen te werven voor het grootste stedelijke schilderij tot nu toe. Dit kunstwerk zou gemaakt worden in een van de beruchtste sloppenwijken van het Braziliaans Rio de Janeiro. Hun kunstinterventies, gedreven door de plaatselijke gemeenschappen, hebben niet alleen als doel om achtergestelde wijken te vernieuwen maar ook om een dialoog te bevorderen tussen de leden van de gemeenschap en hun omgeving. Bovendien creëert dit project voor de plaatselijke bevolking werkgelegenheid in een omgeving waar kansen op werk schaars zijn én is er zo de mogelijkheid tot een schildersopleiding. Dit alles bevordert een gevoel van trots en eigenwaarde.

BACTERIOLOGISCH INSTITUUT

In de aanloop van het tweede Existenzcafé, Kaffee Atelier, nemen we met Unité even het gebouw onder de loep waarin dit evenement plaatsvindt: het voormalig Bacteriologisch Instituut te Leuven. Dit eind 19de-eeuwse gebouw wordt gekenmerkt door zijn vernieuwende straatgevel en zijn open interne organisatie, bestaande uit een samenwerking tussen enerzijds de circulatie en anderzijds het complexe programma van zowel grote als kleine zalen/kamers. Sinds 2010 is het geklasseerd als monument. Jammer genoeg heeft het gebouw doorheen de geschiedenis heel wat faam verloren. Desalniettemin is dit een kans om het gebouw eens terug in de verf zetten. Door het organiseren van het evenement laat Existenz toe dat het gebouw opnieuw in al zijn geuren en kleuren ervaren kan worden. Maar hoe kwam dit gebouw er eigenlijk? Hoe zit het precies in elkaar? Wat brengt de toekomst? Naast onze eigen impressies, contacteerden we ook Sara Timmermans (studie- en beleidscel vastgoed) en Joris Snaet (divisie monumenten) samen met enkele RLICC studenten.

ACHTERGROND EN SFEER

Het Bacteriologisch Instituut had als functie het huisvesten van een nieuwe opkomende wetenschap bacteriologie. Zowel de aanwezigheid van professor Joseph Denys, die toen sterke vooruitgangen maakte, als een groeiend plaatstekort in voormalige instituten maakten de bouw van het Bacteriologisch Instituut mogelijk. De slechts 21-jarige architect Augustin van Arenbergh ontwierp daarom in 1899 dit gebouw gelegen aan de 'aardappelmarkt', een plein ontstaan door het slopen van een stadspoort. Het was het eerste bacteriologisch instituut in België en bracht bacteriologie als volwaardige wetenschap in Leuven. Bij een nieuwe wetenschap hoort ook een nieuwe stijl. Een stijl die de wetenschap symboliseert. Zo merken we vanaf de straat een eclectische penantengevel met voorzichtige uitingen van de art nouveau op. Oorspronkelijk was deze gevel zeer monumentaal uitgevoerd met een grote kroonlijst, veel ornamenten en kleurrijke tegeltjes.

Het complexe programma dat in het gebouw zat was een volledig onderzoekscentrum gaande van leslokalen, laboratoria, een auditorium tot bureaus, een museum, een kliniek en zelfs woningen van professor Denys en zijn personeel. Het gebouw op zijn beurt was ook deel van een veel groter complex dat vandaag de dag grotendeels verdwenen is. Het bestond uit een grote tuin van 60 are omringd met paardenstallen en proefdierkennels. De paarden werden ingezet voor de productie van serumvloeistof (afweerstoffen in bloed). Men deed onderzoek met als doel dit paardenserum te gebruiken om bacteriële aandoeningen te bestrijden. Dit werd eerst getest op dieren en vervolgens zelfs bij mensen ingespoten. Deze onderzoeksmethode moet tot een bizarre sfeer geleid hebben in het gebouw. Dissecties van besmette dieren die voordien werden ingespoten met het serum moeten alledaagse praktijk zijn geweest. Zo beschreef Jean Suis: 'Het ligt er bezaaid met proefbuisjes, flesjes, flacons, destilleerkolven, glasplaatjes, klokken, instrumenten, thermometers, microscopen, microtonen, autoclaven; onbestemde en verdachte geuren hangen in de lucht; fragmenten van dieren liggen kris kras verspreid op glazen of kurken plaatjes. [...] De bezoeker kan in het laboratorium met gemak zo'n één à twee dozijn dodelijke infecties oplopen. [...]' (Album van een wetenschappelijke wereld)

COMPOSITIE EN WERKING

Als we het gebouw architecturaal gaan ontleden, is het zeer duidelijk dat het algemeen uit twee delen bestaat. Enerzijds is er het volume vooraan dat zich mooi aansluit op de huizenrij in de straat. Zijn geknikte straatgevel bakent een plein af en werpt tegelijkertijd een perspectief naar de Vital Decosterstraat. Anderzijds is er de complexere achterbouw. Deze staat loodrecht op de straat ingeplant. In contrast tot de strakkere voorgevel volgt het achterste volume vooral zijn eigen logica. Deze is meer een afspiegeling van de organisatie van de binnenruimtes en resulteert zo in een rijke volumetrie en grote variatie aan ramen.

De werking van het gebouw wordt duidelijk bij het bekijken van het circulatiesysteem dat zich doorheen en rond het complexe programma van grote en kleine zalen nestelt. Bij het binnenkomen in het gebouw kom je onmiddellijk in de centrale hal van het gebouw terecht. Vanuit dit hart kan men verschillende richtingen op. De meest voor de hand liggende optie moet de trap (nu verdwenen) naar het auditorium zijn geweest, in het verlengde van de inkom. Ook vertrekken er hier twee passerelles met zicht op de binnentuintjes, elke aan een zijde van het auditorium. Deze bedienen het programma achteraan, inclusief het grote onderzoekslaboratorium. Doordat deze passerelles achteraan verbonden zijn wordt er een luchtige rondgang en een splitlevel gecreëerd. Ten derde zijn er vanuit de hal twee trappen die de hogere verdiepen, inclusief het leslaboratorium, met de opvallend dubbelhoge ramen bedienen. Het geheel vormt een continu netwerk, een promenade op verschillende niveaus die het gebouw laat ademen. Daarnaast valt ook de aandacht voor interessante lichtinvallen op.

Jammer genoeg is het gebouw doorheen de tijd van vele kwaliteiten ontnomen. Het meest dramatische is wellicht het opdelen van het leslaboratorium in twee verdiepingen waardoor het gebouw een groot deel van zijn karakter verliest. Verder zijn er nog ramen dichtgemaakt, zalen opgedeeld en ook de veranda van de professor is niet meer.

CONSERVATIE EN TOEKOMST

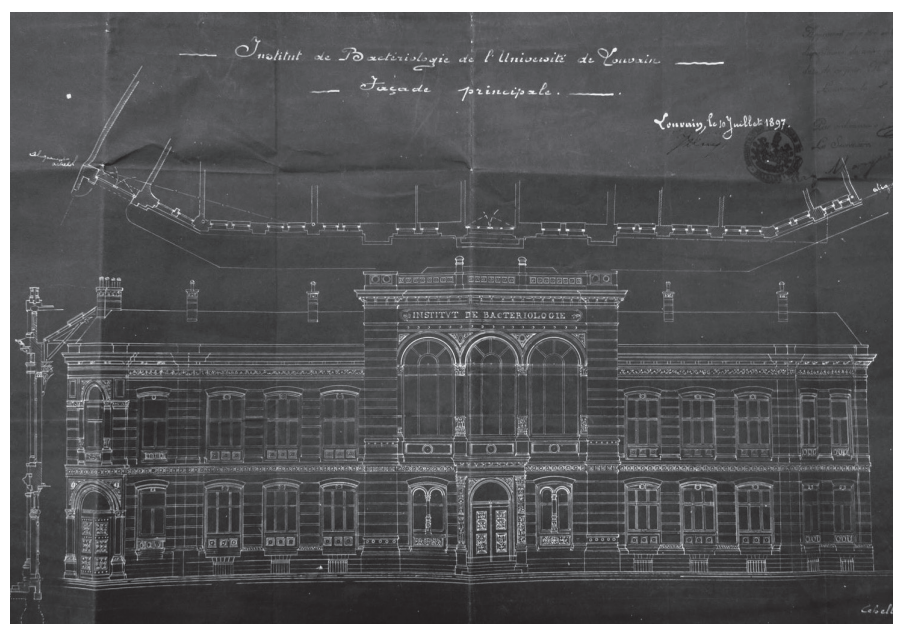
Gelukkig is er de dag van vandaag nog genoeg potentieel aanwezig om de kracht van het gebouw terug naar boven te laten komen. De grote lijnen van het gebouw zijn nog intact maar hebben zorgvuldige restauratie nodig. Enkele RLICC studenten creëerden 'Rethinking the building and site of the former Bacteriological Institute'. Naast een uitgebreide historiek en analyse staat hierin ook een masterplan conservatie uitgewerkt. Dit heeft als doel een hulp te zijn voor mogelijke veranderingen aan het gebouw en leent zich tot een actief gebruik, dus niet als belemmerende richtlijnen maar als aanpasbare suggesties. Dit kan het begin zijn van een toekomstige duurzame ontwikkeling van de site in zijn stedelijke context. Ze formuleerden enkele minimumrichtlijnen zodat de basisfilosofie behouden blijft. Ook willen ze terug naar de originele transparantie, ruimtelijke lay-out, circulatie en ventilatie van het gebouw.

Buiten het feit dat het gebouw de komende twee jaar tijdelijk gebruikt wordt als experimenteel atelier van de faculteit architectuur Brussel, staat het gebouw jammer genoeg al enkele jaren te verkommeren. Door zijn perifere ligging ten opzichte van de stadscampus bleek het niet langer geschikt voor academische activiteiten. Daarnaast maakt de eigenheid van het gebouw met zijn beschermd statuut dat niet om het even welke herbestemming mogelijk en/of wenselijk is. Toch blijkt omwille van de nieuwe ontwikkelingen aan de vaartkom de ligging interessanter te worden. Ook het pleintje vooraan laat blijken dat het Bacteriologisch Instituut wel zeker een toekomst heeft. Er zijn de voorbije jaren enkele pistes onderzocht voor een herbestemming buiten de universiteit. Maar bij het toeschrijven van een nieuw programma aan een monument zijn er voorwaarden verbonden. Wat wel en niet kan hangt altijd samen met een concreet project. Waardevolle elementen zullen moeten behouden blijven, maar hedendaagse ingrepen kunnen zeker ook een plaats krijgen mits ze het project en het gebouw ten goede komen. Nauw overleg met en de uiteindelijke toestemming van Onroerend Erfgoed is hierbij cruciaal.

We vroegen Sara Timmermans (studie- en beleidscel vastgoed) en Joris Snaet (divisie monumenten) hoe zij het gebouw zagen evolueren. Ze zouden liefst in het gebouw een programma gerealiseerd zien met maatschappelijke relevantie dat zich met een milde restauratie en eenvoudige ingrepen maximaal integreert in het gebouw en een positieve uitstraling heeft naar de omgeving. Hierbij gaven ze de referentie naar het STUK (voormalig chemisch instituut) en de Vlerick Management School (voormalig elektromechanisch instituut) (beide instituten met hoofdletter? consequent zijn met naamgeving) – dat zijn twee tijdgenoten die een hedendaagse functie hebben gekregen. Deze gebouwen zijn echter niet beschermd. De vraag is dan of een bescherming toestaat nog zo ver te gaan in een transformatie?

Met dank aan: Sara Timmermans, Joris Snaet, Francis Carpentier, Niels Dabaut, Nasim Zand Dizari, Taline Ayanyan, Thomas Coomans

Tekst: Jonathan Teuns
Beeld: Mišo Buranovský

GEEN COLUMN

Sibe Duijsters

Mijn bijdrage aan Unité is geen column; een column heeft namelijk een bijzonder eigen inhoud, omdat een columnist zijn of haar mening ventileert. Met andere woorden: een column is per definitie subjectief.

De manier waarop ik over architectuur denk is slechts een mening tussen de meningen. Architectuur heeft geen mening en geen boodschap aan meningen. Ik oordeel in deze tekst niet over architectuur, omdat architectuur mij niet beoordeelt. Architectuur maakt geen onderscheid tussen goed en kwaad: ze is fundamenteel onverschillig.

Hoe kan ik iets over architectuur schrijven zonder er mijn mening over te geven? Misschien door architectuur tautologisch te omschrijven als architectuur. Deze tautologie is een axioma dat tot doel heeft zingeving te vermijden. Architectuur affirmeert niets anders dan zichzelf als ze 'niets minder dan letterlijk' is. Zo is architectuur louter zelfreferentieel. Ze belichaamt geen idee, maar verhoudt zich tot ideeën. Architectuur an sich is niet symbolisch, omdat ze uitsluitend zichzelf representeert. Ze draagt geen boodschappen uit en is dus geen vorm van communicatie. Architectuur is geen taal omdat ze gevoelloos is, laat staan dat ze haar gedachten en gevoelens aan anderen kenbaar maakt.

Niet door te verklaren maar wel door simpelweg te zijn, fungeert architectuur in al haar 'letterlijkheid' als een obstakel. Het woord obstakel heeft vaak een negatieve connotatie; het wordt immers gezien als iets dat uit de weg geruimd moet worden. Architectuur kan weliswaar niet anders dan obstructief zijn. Ze kan niet in de weg gaan staan: ze staat in de weg, omdat ze zichzelf niet kan verplaatsen.

Het harnas beschermt de drager zoals de wal zich verzet tegen vijandelijke aanvallen. Beide voorbeelden stellen de architectonische ambiguïteit van een obstakel concreet voor. Zowel het harnas als de wal probeert een aanval af te slaan. Dit is voor de verdediger een oplossing, maar voor de aanvaller een probleem. Het obstakel is in dit geval zowel een oplossing als een probleem, oftewel een oplossing noch een probleem. Een masker opzetten is hieraan analoog: het heeft tegelijkertijd een beschermende en verhullende dimensie.

Het obstakel slaat geen brug tussen de aanvaller en de verdediger. De aanvaller valt aan, omdat die een ander standpunt inneemt dan de verdediger. Dit is een causaal verband: als de ene partij een positie kiest, wordt de andere partij oppositie. De ene bestaat pas in het bijzijn van de andere. Hoewel hun posities contraposities zijn, is hetgeen hen onderscheidt datgene wat ze gemeenschappelijk hebben: het obstakel. Het obstakel vormt de relatie tussen de twee partijen. Omdat het obstakel geen partij kiest, behoort het tot geen van beide. Het obstakel is een neutraal object. Het komt tussenbeide, maar is onverschillig. Onverschilligheid is een positie noch een oppositie.

Zoals een harnas, een wal of een masker in een bepaalde situatie een oplossing kunnen zijn voor een specifiek probleem, kan ook architectuur op een bepaald ogenblik het antwoord zijn op een gerezen vraag. Zodra dat probleem echter verdwijnt, wordt meteen de oplossing nutteloos. Op dat moment wordt de architectuur zelf een probleem. Ze vormt dan slechts een hinderpaal en beantwoordt geen vragen meer. Als een obstakel vindt deze architectuur haar reden van bestaan alleen nog maar in zichzelf. Het enige wezen van de tot obstakel geworden architectuur bestaat erin een scheiding teweeg te brengen. Architectuur is uiteindelijk wat ze doet: een letterlijke scheidslijn. Door te scheiden produceert architectuur ruimte: een ruimte is een door grenzen bepaalde plaats. Architectuur is niet de ruimte zelf, maar datgene wat de ruimte begrenst.

Architectuur kan op zich dus geen problemen oplossen. Ze manifesteert zich expliciet als een obstakel door dammen op te werpen. Ze kan een binnen- en buitenkant doen ontstaan. Ze definieert een 'hier' en een 'daar'. Ze kan objecten en subjecten in- en uitsluiten, maar haar doelen zijn positief noch negatief.

Ik geef niet mijn goed- of afkeuring te kennen over iets wat in wezen 'goed' noch 'slecht' kan zijn. Deze tekst belichaamt daarom geen standpunten ten aanzien van architectuur. Ze maakt enkel het noodlot van de architectuur expliciet, namelijk dat architectuur letterlijk een obstakel wordt als ze een moeilijk probleem is dat niet om een oplossing vraagt. Dit is een ongekende en onafweerbare macht die de persoonlijke meningen van de architect overtreffen. Architectuur is dus absoluut geen kwestie van subjectiviteit. Architectuur gaat met andere woorden niet over posities en opposities. De architect kan een partij kiezen, maar architectuur doet dat niet.

DECONSTRUCTIVISME

In de zomer van 1988 organiseerde het Museum of Modern Art (MoMA) de tentoonstelling 'Deconstructivist Architecture'. Gastcurators van deze tentoonstelling waren Philip Johnson – architect en voormalig bestuurder van het Departement Architectuur en Design van het MoMA – en Mark Wigley – architect, theoreticus en docent aan Princeton University. Aan de hand van tekeningen en maquettes werden een aantal projecten van zeven architecten(bureaus) voorgesteld aan het publiek. Deelnemende architecten waren Coop Himmelb(l)au, Peter Eisenman, Frank Gehry, Rem Koolhaas, Zaha Hadid, Daniel Libeskind en Bernard Tschumi. Drie van hen wonnen ondertussen de Pritzker Architecture Prize en allen kunnen ze nu gerekend worden tot de starchitects van deze tijd, maar 25 jaar geleden klonken niet al deze namen zo vertrouwd in de oren. Hoe is deze tentoonstelling ontstaan en wat heeft ze teweeggebracht?

Reeds in 1932 was Philip Johnson medecurator van de tentoonstelling 'Modern Architecture' in hetzelfde museum. Samen met Henry-Russell Hitchcock en Alfred Barr ging hij op zoek naar een nieuwe stijl die de architectuurdiscipline zou gaan overheersen. De tentoonstelling draaide om de architectuur van de jaren '20, waarin Mies van der Rohe, Le Corbusier, Walter Gropius en J.J.P. Oud een belangrijke rol speelden. Ze zagen de International Style als dé nieuwe architectuurstijl die de romantische stijlen van de late 19e eeuw zou vervangen.

Bij 'Deconstructivist Architecture', 56 jaar later, was dit allerm minst de bedoeling. Het draaide niet om het creëren van een nieuwe stijl. Geen messianistische zoektocht naar een nieuw geloof, geen nieuw 'isme', geen credo. Wat deze projecten gemeen hadden, is wat Johnson en Wigley 'deconstructivistische architectuur' noemden, een zoektocht naar geschonden perfectie. De door Johnson verzamelde architecten weigerden zowel het zuivere formalisme van het modernisme als de figuratie van het postmodernisme. Ze zochten naar een weg die noch modern, noch postmodern was. Behalve dit overeenkomstige streven deelden zij echter weinig. Zelfs de interesse voor de derridaiaanse deconstructie, de filosofische school van kritische analyse waaraan de tentoonstelling haar naam ontleende, bleek enkel bij Eisenman en Tschumi terug te komen.¹

Mark Wigley zag in elk van deze projecten het gebruik van formele strategieën die ontwikkeld werden door de Russische avant-garde in het begin van de 20e eeuw. Het Russische Constructivisme stelde de natuur van het architecturale object in vraag. Ze braken met de klassieke regels waarin een gebalanceerde, hiërarchische relatie tussen vormen een eenheid creëerde. Simpele vormen werden in conflict geplaatst om zo een instabiele, rusteloze geometrie te produceren, zoals we onder meer bij werken van Kazimir Malevitsj en Vladimir Tatlin kunnen zien. Deze radicale structuren werden echter nooit gerealiseerd. Bij het omzetten van de tweedimensionale kunstwerken naar architectuur bleek er een kritieke verschuiving te ontstaan in het avant-gardistische denken. De constructivistische radicaliteit faalde op vlak van architectuur.

Daarenboven werd de Russische avant-garde beroerd door de formele zuiverheid van de Moderne Beweging. De modernisten zuiverden hun architectuur uit door het ornament te beperken tot een minimum, om zo de naakte zuiverheid van de functionele structuur er onder bloot te leggen. Ze raakten echter meer geobsedeerd door het esthetische aspect van het functionalisme dan door de dynamiek van structuur. Op die manier herstelden ze de traditie waar ze aan wilden ontsnappen: ze vervingen de klassieke huid door een moderne huid, zonder de fundamentele toestand van het object aan te pakken. Architectuur bleef een medium van stabiliteit.

De projecten van de tentoonstelling verkenden volgens Wigley de relatie tussen de instabiliteit van de Russische avant-garde en de stabiliteit van het hoge modernisme. Esthetiek gekoppeld aan radicale geometrie. Echter, slechts een klein deel van de kracht van deze projecten kwam voort uit het toepassen van conflicterende vormen. Het esthetische was enkel een middel om de radicaliteit van de avant-garde verder door te trekken. Vertrekkend van het constructivisme, maar er toch radicaal van afwijken: de-constructivisme. Onregelmatige geometrie werd opnieuw verstaan als een structurele conditie. Het conflict werd niet langer geproduceerd tussen vormen, maar

net binnen deze vormen, in de constructie zelf.

Een duidelijk voorbeeld van deze theorie vinden we in het Rooftop Remodeling Project van Coop Himmelb(l)au. De traditionele dakvorm wordt verstoord door een vreemdsoortig organisme. Het schrikwekkende is echter dat deze verstoring tot de constructie zelf lijkt te behoren. Alsof het altijd al inhoudelijk aanwezig geweest is tot het door de architect werd losgelaten. De originele dakvorm wordt daarbij echter min of meer intact gelaten. Het is geen architectuur van vernieling of ontmanteling, maar een aanpak van ontwrichting, afwijking en verstoring. De structuur wordt vervangen in plaats van vernietigd. Het originele object en de vervreemdende indringer gaan samenwerken als één entiteit, een duidelijke overgang tussen beide is niet meer te onderscheiden.

Deze verstoring van de orde kwam niet enkel voor binnen de objecten zelf, maar ook in hun relatie met de context. Het postmoderne contextualisme bleek vaak een excuus voor matigheid. In deze deconstructivistische projecten werd het ongewone gezocht binnen de vertrouwde omgeving. Eerder dan er mee in te stemmen, werd de context vervangen door een zeer precieze interventie. Schijnbaar alledaagse elementen veranderden in iets ongewoons. Horizontale torens, verticale bruggen, alledaagse materialen op exotische wijze gebruiken. De context werd vervreemd door voordien onopgemerkte eigenschappen in de verf te zetten en deze te thematiseren.

Door het ongewone binnen het traditionele te benadrukken, wilden ze aantonen dat architectuur altijd aangetast is, dat zelfs de meest pure vorm besmet is. Het werk van deze tentoonstelling is dan ook geen projectie van de toekomst, noch een herinnering aan het verleden. Deconstructivistische architectuur zoekt de grenzen, de limieten van de architectuur op binnen alledaagse vormen en traditionele objecten.

“Het postmoderne contextualisme bleek vaak een excuus voor matigheid. In deze deconstructivistische projecten werd het ongewone gezocht binnen de vertrouwde omgeving.”

Een belangrijke opmerking bij deze projecten is dat elk van de ideeën gericht is op de gebouwde werkelijkheid. De basisproblemen van het bouwen – structuur en functie – worden ontwikkeld binnen een architecturale eenheid, zij het dan op een onconventionele manier. De vervormde structuren brengen een gevoel van ongemakkelijkheid teweeg, maar ze bevinden zich steeds binnen een solide geheel. De verandering in het traditionele denken over structuur heeft tot gevolg dat ook het traditionele denken over de functie verandert. 'Function follows deformation'.

Deze verandering in focus naar de gebouwde vorm is essentieel. Theoretici worden gedwongen hun heiligdom van puur denken te verlaten en te zeer praktijkgerichte architecten worden gewekt uit hun slaapwandelen. Theorie wordt echter niet verworpen, maar de status van de traditionele theorie ondergaat een transformatie. Het vormt geen abstracte wereld meer: de theorie wordt ingebracht binnen de gebouwde vorm.²

¹ Mark C. Taylor, 'De-figuratie. Kunst, architectuur, religie', in Hilde Heynen, André Loeckx, Lieven de Cauter en Karina Van Herck, 'Dat is architectuur' Sleutelteksten uit de twintigste eeuw (Rotterdam: Uitgeverij 010, 2009), pp. 620-621

² Philip Johnson, Mark Wigley, Deconstructivist Architecture (New York, Museum of Modern Art, 1988) pp.7-20

"COULD AN EXHIBITION SIMILAR TO DECONSTRUCTIVIST ARCHITECTURE HAPPEN TODAY?"

Deze vraag wordt, 25 jaar na de eerste tentoonstelling, gesteld aan enkele van de hoofdrolspelers van toen: Mark Wigley, Peter Eisenman en Bernard Tschumi. Het antwoord begint telkens met de vaststelling dat beide klimaten, zowel nu als in 1988, bepaalde kenmerken delen. Zo zouden we in beide gevallen te maken hebben met een stagnerende situatie, een periode die een vernieuwing nodig heeft om zich te ontdoen van alle belemmeringen. Een vernieuwing die de architectuur uit zijn slaap doet ontwaken. Het deconstructivisme heeft op dit moment echter zijn gelijke nog niet gevonden.

Enerzijds is dit te wijten aan de kenmerken die onze gehele maatschappij karakteriseren. De noodzaak om steeds meer te produceren en vooruitgang te maken heeft zijn weg naar de architectuur gevonden. De oneindige hoeveelheid aan manifesten en tentoonstellingen maakt het in het huidige klimaat onmogelijk om nog een abrupte verandering teweeg te brengen.

Anderzijds is deze stagnerende situatie gerelateerd aan de heersende sfeer. De jaren '80 worden door Eisenman beschreven als een woelige periode. Een periode waarin er, op relatief korte tijd, vele tentoonstellingen van groot ideologisch of didactisch belang plaatsvonden. Vandaag de dag zou de overheersend egocentrische manier van architectuur het niet toelaten om dezelfde impact te genereren. De megalomane projecten en oppervlakkige tentoonstellingen van nu staan volgens hem in schril contrast met de theoretische, kleinschalige projecten en de ideologisch beladen exhibitie 'Deconstructivist Architecture'. Deze laatste bracht immers een verandering teweeg bij curatoren, architecten en studenten. Het bracht architectuur, de kunst die zich het traagst ontwikkelt, in beweging en liet mensen stilstaan bij de realiteit.

Waar zou een mogelijke nieuwe ontwikkeling, als vervanger van het toenmalige deconstructivisme, tegen kunnen strijden? Welke ideologische confrontaties zou het kunnen aangaan? En in wiens licht zou het zichzelf kunnen ontwikkelen? De antwoorden op deze vragen zijn momenteel nog intuïtief, onzeker en veelzijdig.

Een eerste situatie die kan worden aangekaart is de ontwikkeling van het huidige mainstream denken. Elementen zoals duurzaamheid en technologie worden dermate gebanaliseerd dat ze vaak dienen als excuses. De voeling met de realiteit en de redenen waarom ze tot leven zijn geroepen worden naar de achtergrond gedrukt of zelfs volledig vergeten. Uiteindelijk zou dit kunnen leiden tot het

feit dat dergelijke concepten een negatieve connotatie met zich dragen, tot ze tegendeel bewijzen. Ten tweede is er het ontstaan van het iconisme, de verheerlijking van het icoon. Verschillende generaties van architecten hebben een fascinatie voor iconen ontwikkeld, een obsessie voor de bakens in het landschap. Men speelt met beelden en teert op analogie zonder enige reflectie. De perceptie is het doel geworden.

Deze fascinatie voor het iconisme is iets waar ook de samenleving zijn rol in speelt. De mediageoriënteerde, populistische cultuur heeft er voor gezorgd dat we niet alleen de dagdagelijkse informatiestroom in één oogwenk willen vatten, maar ook onze architectuur. De cultuur van de schreeuwende metafoor heeft op vele momenten dan ook zijn kritische toets verloren. Deze laksheid, versterkt door een gebrek aan confrontatie, heeft zich in de hedendaagse architectuurpraktijk genesteld. Iets dat Bernard Tschumi zelfs toegeeft.

"De cultuur van de schreeuwende metafoor heeft op vele momenten dan ook zijn kritische toets verloren. Deze laksheid, versterkt door een gebrek aan confrontatie, heeft zich in de hedendaagse architectuurpraktijk genesteld."

Vanzelfsprekend zou een veralgemening de waarheid onrecht aandoen. Onze generatie kent zijn meesterwerken, met elk hun sociale, culturele en filosofische impact, gebouwen die de tand des tijds zullen overleven. Maar het gevaar schuilt hem in de nabootsing. De kitsch waarbij deze impact niet aanwezig is en de statements ontbreken. Ook realistische factoren spelen hun rol bij bedenkingen over het iconisme. Economische condities, zoals de recessie, trekken de haalbaarheid van sommige projecten in twijfel. Meer en meer rijzen er vragen zoals 'Moet het zo?' en 'Kan het niet anders?'. Deze vragen zijn in feite aan ons gericht, de studenten die binnen aanzienlijke tijd de woorden in daden moeten omzetten. Kan het niet anders? Misschien is het feit dat we nog geen duidelijke vijand of dogma's hebben wel onze sterkste troef. Het geeft ons vrijheid, de vrijheid om het juiste te doen.

Tekst: Sander Henkens, Maarten Roebben
Beeld: Coop Himmelb(l)au, Zaha Hadid Architects

Deconstructivisme: Rooftop Remodeling Falkestrasse, Wenen, Coop Himmelb(l)au

Iconisme: Citylife Milano, Arata Isozaki, Daniel Libeskind, Zaha Hadid

sertius

Bedrijfszeker milieu- en veiligheidsadvies

- Remy-Toren, Vaartdijk 3 bus 202, 3018 Wijnmaal (Leuven). Tel (016) 31 70 80
- Deinssesteenweg 114, 9031 Drongen (Gent). Tel (09) 321 77 80
- Centre d'Entreprise et d'Innovation, Chemin du Cyclotron 6, 1348 Louvain-La-Neuve. Tel (010) 39 00 80
- Website: www.sertius.be — E-mail: info@sertius.be

Gille
Van Burm
Vangeenberghe
& Partners

Juridisch advies — Bodemsanering — Audit — ISO 14001 — OVR-SWA VR — MER —
Milieucoördinator — Due Diligence — Ruimtelijke Ordening

IN BEELD

Kaffee Weltevree - Weekend Parijs - 24 Urenloop - Bauhouse I

BOUWEN MET BETON

Vorstlaan 68
1170 Brussel
02 640 52 11
info@febelcem.be
www.febelcem.be

partner van
infobeton.be

Beeld: Hannelore Veelaert, Simona Nikova,
Joris Dewandeleer

SARCOFAAG IN HET LANDSCHAP

Op eigen bodem

In deze eerste unité van dit jaar richten we met 'op eigen bodem' onze kijker op crematorium Hofheide te Holsbeek. Op het eerste zicht misschien een verrassende keuze, zij het niet dat er dezer dagen steeds meer vraag naar crematoria is en we zelfs van een ware 'booming business' kunnen spreken. Traditionele vieringen in kerken raken passé en maken plaats voor meer persoonlijke diensten in crematoria, die naar vrije wil in te vullen zijn.

Hofheide is een op en top Vlaams project. Het gloednieuwe crematorium van de hand van het Belgisch architectenbureau Coussée en Goris opende recent zijn deuren in Holsbeek. Ralf Coussée en Klaas Goris studeerden beiden aan Sint-Lucas in Gent en hun vriendschappelijke band bloeide voort in het ontstaan van het bureau in 1998.

De architecten zien hun ontwerp als een soort sarcofaag, ingewerkt in het landschap, temidden van water. De sarcofaag verwijst naar eeuwenoude gebruiken en toont zo aan hoe intens de architectuur verweven is met de dood.

Door de grootsheid van het crematorium straalt het een zekere monumentaliteit uit. Het was de bedoeling om op deze manier rust en sereniteit te creëren waar eenieder een plek kan vinden om zijn verdriet te verwerken.

De sarcofaag is opgetrokken uit muren in ijzerzandsteenkleurig zichtbeton en voor de deuren en de opmerkelijke lamellen aan de dakrand werd voor cortenstaal geopteerd.

Doorheen het project is het spel van indirect licht opvallend, wat resulteert in een miniem aantal rechtstreekse zichten op het mooie omliggende landschap. Dit schept enerzijds een gevoel van geborgenheid, maar tevens schuilt er ook gevaar voor vervreemding van de omgeving.

Meningen over architectuur kunnen heel uiteenlopend zijn. Wat de ene persoon ziet als een architecturaal hoogstandje, ervaart de andere als een kille betonblok. Door de gevoeligheid van het onderwerp laat het nog minder mensen onberoerd en is de gelegenheid tot een debat des te groter.

Zelf bezochten wij het crematorium ook in het kader van onze eigen ontwerpopdracht. Het viel ons op dat het project heel erg mooi is ingepland in het landschap. Tevens konden de keuze van de materialen en de mooie lichtinvallen ons bekoren. In beide aula's is gespeeld met verschillende vormen van indirecte verlichting, die heel erg mooi tot uiting komen in combinatie met de textuur van het beton. Tot slot zorgt de rondgang rond het gebouw voor een mooie blik op het landschap en brengt je innerlijk tot rust.

Wat wel jammer is, is dat je nergens van binnen in het gebouw een open zicht hebt op de wijde omgeving met de prachtige boomgaarden en het glooiende landschap, zelfs niet in de koffiekamers. Ook in de familiekamers is er een gebrek aan directe lichtinval en is het zicht naar buiten toe een waar gemis. Zoals het concept wel wil, is het echt een sarcofaag, een gesloten doos in het landschap die met behulp van enkele lange wandelpaden tot ver in de natuur rijkt en zo een band wilt aangaan.

De andere bezoekers, meestal van een zekere leeftijd, hadden een ongezouten mening klaarstaan. Sommigen hadden tot onze grote verbazing al heel wat crematoria bezocht en vonden dat Hofheide op een bunker leek, het was er te kaal en kil. Ook de buurt is eigenlijk niet opgezet met het crematorium. Het zou veel wateroverlast bezorgen doordat er veel in de grond is gewoeld en gebetonneerd. Overigens zien de buurtbewoners het ook niet zitten om telkens lijkwagens te zien passeren in hun straatje. Anderen, meer architectuurliefhebbers zijn erg tevreden over het resultaat omdat het eindelijk de mogelijkheid geeft voor minder traditionele plechtigheden.

Benieuwd hoe het gebouw nu verder in de toekomst onthaald en ingebed in het landschap zal worden. De tijd zal moeten uitwijzen of het een succesverhaal wordt of de stap voor het soms conservatieve publiek naar dit moderne gebouw te groot is.

Beeld en tekst: Liese Bosmans, Stien Pauwels, Jana Van Humbeek

HENRY VAN DE VELDE

PASSIE - FUNCTIE - SCHOONHEID

Op eigen bodem

Onder deze titel loopt in het Jubelparkmuseum in Brussel een terugblik op het veelzijdige oeuvre van Henry van de Velde. Ter gelegenheid van het 150ste geboortjaar van deze Belgische designer en architect, bracht het museum een ongeziene collectie schilderijen, gebruiksvoorwerpen, meubels, juwelen, zilverwerk, porselein, maquettes en plannen samen. Aan de hand van de 3 kernwoorden 'Passie, Functie en Schoonheid' wordt de bezoeker meegevoerd doorheen zijn turbulente levensloop.

Van de Velde, geboren in Antwerpen in 1863, volgde de opleiding schilderkunst aan de gerenommeerde Koninklijke Academie voor Schone Kunsten.

Als schilder werd hij beïnvloed door het 'pointillisme' van Signac en Seurat, een neo-impressionistische stijl. In 1889 sloot hij zich aan bij het Belgisch kunstenaarsgezelschap 'Les XX'. Deze groep bestond uit 20 Belgische schilders, ontwerpers en beeldhouwers, die jaarlijks hun werk tentoonstelden.

Enkele jaren later, in 1892, keerde van de Velde zijn rug naar de schilderkunst omdat deze volgens hem te weinig potentieel had om met haar omgeving te interageren. Vanaf dan spitste hij zich toe op het ontwerp van decoratieve gebruiksvoorwerpen en de inrichting van woningen.

Het was rond deze tijd dat hij kennis maakte met zijn toekomstige vrouw, Maria Sèthe. Deze ontmoeting dreef zijn creativiteit naar nieuwe hoogten en betekende een einde voor zijn emotionele en artistieke ontreddeering.

De tentoonstelling biedt een kijk op zijn persoonlijke leven, dat begint met vertwijfeling en depressie en eindigt in ballingschap en verbittering. Aan de hand van de memoires die hij na het overlijden van zijn vrouw schreef, wordt een ongeziene stroom van artistieke creativiteit weergegeven die zich tussen het droeve begin en einde ontspon.

In zijn architectuurprojecten werd Van de Velde sterk beïnvloed door het werk van de Britse Arts and Crafts beweging. Zijn eerste grote project was Villa Bloemenwerf. De invloed van het decoratieve werk van William Morris en de architectuur van Philip Webb ('The Red House') zijn hier duidelijk te zien. Van de Velde's visie over wonen met het huis als plaats waar man en vrouw samen werken en leven, hun kinderen opvoeden en vrienden ontvangen, komen hier op sublieme wijze tot uiting. Hij was een van de eerste architecten en meubelontwerpers die gebogen lijnen toepaste in een abstracte stijl.

Het was dit avant-gardistisch streven dat hem tot een van de peetvaders van de Art Nouveau bombardeerde.

Aan de hand van situerende teksten, foto's en authentieke werken van bevriende kunstenaars, wordt doorheen de expositie duidelijk welke externe invloeden van de Velde maakte tot wie hij was.

Eind 19de eeuw verhuisde van de Velde naar Duitsland. Met de steun van de graaf van Weimar richtte hij de 'Grand-Ducal School of Arts and Crafts' op. Dit instituut was de voorloper van 'Bauhaus'. De school bood hem de mogelijkheid contacten te leggen met ambachtslui die zijn complexe ontwerpen konden realiseren.

Deze periode was voor Van de Velde zeer productief. Zo maakte hij ondermeer het prachtig interieur voor de Duitse hofkapper, waarvan een deel op de tentoonstelling te bewonderen is. Het hoogtepunt van de expositie is een gedekte tafel die centraal opgesteld staat. De tafel is bewust centraal gepositioneerd omdat hier elk aspect van zijn oeuvre naar voor komt. Het is een totaalontwerp dat behang, deuren, kandelaars, lusters, stoelen, tafels, tafellakens, porselein, glas en zilverwerk combineert.

In de volgende jaren verhuisde van de Velde naar Nederland waar hij als huisarchitect voor de familie Kröller-Müller werkte. Hij kreeg van hen de opdracht een museum te ontwerpen om de grootste collectie werken van Van Gogh in te huisvesten. In 1925 keerde van de Velde terug naar België, waar hij werd aangesteld als architectuurdocolent aan de universiteit van Gent.

In het daarop volgende decennium ontwierp hij de nieuwe bibliotheek van de universiteit (bekend als de Boekentoren), speelde hij een belangrijke rol in de oprichting van de kunstschool La Cambre en was hij mentor van de grote Belgische architect Victor Bourgeois.

Op het einde van de tentoonstelling bevindt zich een Belgische primeur: de meubels die Van de Velde ontwierp voor het bureau van koning Leopold III.

De retrospectieve loopt nog tot zondag 12 januari en is een absolute aanrader voor liefhebbers van kunst en architectuur.

Tekst: Machiel Van Nieuwenhove

INDUSTRIAL HERITAGE

Grensoverschrijdend

Verweerde baksteen, schoorsteenlandschappen, verroeste ijzeren pijpleidingen, metalen vakwerkstructuren... De architectuur van de industriële revolutie heeft een erg particuliere vormtaal. In België is er alvast een heel arsenaal te vinden. Vroeger zou er misschien meer een maak-met-de-grond-gelijk-politiek gevoerd worden, maar de laatste tijd is er een interesse voor de specifieke esthetiek van dit soort industriële constructies. Om een of andere reden oefent het een aantrekkingskracht uit op alle soorten creatieve individuen; van fotografen tot kunstenaars tot architecten, tot ...

Laten we eens over de landsgrenzen heenpiepen om uit te vissen hoe andere nationaliteiten met dit soort architectuur omgaan. Het gaat telkens om voormalige industriearchitectuur die een nieuwe bestemming krijgt.

ZWITSERLAND.

*Kunsthalle – Zürich.
Gigon/Guyer + Atelier ww.*

Dit project situeert zich in het voormalig industriegebied Kreis 5 (°eind 19e Eeuw). In de jaren '80 verloor het haar functie, vanaf dan werden verscheidene industriepanden ingenomen door allerlei creatieve initiatieven (kunstgallerijen, theaters, trendy bars en restaurants,...). Het project van Gigon/Guyer en Atelier ww kadert zich in de ruimere context van de hedendaagse heropwaardering en uitbreiding van de Züri-Westwijk. De Kunsthalle is het kloppend hart van het Löwenbrau-kunstcomplex, een voormalig brouwerijcomplex dat verscheidene kunstgallerijen, private en publieke kunstverzamelingen onder 1 dak verenigt. De opvallendste toevoeging aan het historische gebouw is het witte volume op het dak, dat een tentoonstellingsruimte bevat. Gigon en Guyer beschrijven het geheel van de renovatie als : 'characterised by the precise use of materials and by a pragmatic approach to them.'

Pikant detail: in dit deel van Zürich, maar ook in Zürich in het algemeen zijn de grondprijzen per vierkante meter onvoorstelbaar hoog, dus het is best knap dat hier een cultuurproject en geen residentieel project wordt neergezet. (Beeld: Domusweb)

*Refurbishment Viaduct Arches – Zürich.
EM2N.*

Een ander opvallend project in de context van Zürich-West is de herbestemming van het oude spoorwegviaduct. De architecten benadrukken de architecturale kwaliteiten van de bestaande structuur : 'The viaduct is more than just a bridge. Like a mountain chain erected by human hand it appears in the town with a scale derived from the landscape and topography.' De vernieuwing betreft een lineaire aaneenschakeling van culturele en commerciële units, die zich bescheiden onder de bogen nestelen. (Beeld: EM2N)

Usine Kugler – Genève.

Deze voormalige kraantjesfabriek begon een 2e leven in de jaren '90 als kraakpand. Oorspronkelijk was er een architectuurschool in voorzien, maar dit plan ging niet door omdat de school werd opgedoekt. Het gebouw werd ingenomen door krakers, die er verschillende culturele en artistieke activiteiten organiseerden. In deze periode was Genève een van de voornaamste steden in het squat-movement. Wat begon als kraakpand, werd na een hevige strijd op de dag van vandaag een cultuurplek, die verschillende kunst-en cultuurassociaties samenbrengt. Qua renovatiewerken, gebeurden vooral op constructief gebied enkele aanpassingen. Veel van de oorspronkelijke (en erg charmante) ramen en deuren zijn bijvoorbeeld behouden gebleven. De nieuwe inkleding is duidelijk DIY, bricolage, een samenraapsel van vintage meubels. Dit maakt dat het binnenin een erg warme sfeer uitstraalt. (Beeld: Usine Kugler)

PORTUGAL.

Sports facility – Coimbra.
Comoco arquitectos.

Winnaar 'national prize for architecture in wood' in Portugal. Het project vertrekt van de oude fabriekshal als basis. Een nieuw volume wordt ingevoegd met sportvoorzieningen voor de nabijgelegen voetbalvelden. De materialiteit wordt gedefinieerd door de constructie; een houten systeem van portieken, afgewerkt met mdf-platen. Een tunnel, in dezelfde structuur ontsnapt uit het houten volume, en doorboort de wand van het originele gebouw om zo de ingang van buitenaf te markeren. (Beeld: Comoco)

SPANJE

Museo do mar de galicia.
Aldo Rossi – César Portela.

Deze conservenblikjesfabriek uit 1887 met splendide ligging werd omgevormd tot 'museum van de Zee'. Portela zelf beschrijft de museumarchitectuur als: 'a constellation of sites which provides visitors with the possibility of finding a space of their own, enjoying the company of the colours, the sounds and the fragrance, and even the mystery of the sea, with the Horizon Line as their point of reference during the day, and, at sunset, the beams of light from the lighthouses of Cape Home, Cape Silleiro, the Cíes Islands, Mountain da Guía, and from the many buoys which mark, strategically, the different sea routes... A fortunate encounter between a logical type of architecture, the fine arts and a happy nature.' (Beeld: Europaconcorsi)

FRANKRIJK

Université Denis Diderot Paris VII
Rudy Riciotti.

Oftewel 'les grands moulins de Paris'. Deze fabriek dateert uit de jaren 20 van vorige eeuw. Met zijn neoclassicistische façade deed het nooit erg industrieel aan, Riciotti beschrijft het als 'se faire pardonner d'être un lieu de travail à Paris'. Opmerkelijk is dat ervoor gekozen werd de enveloppe en de structuur geheel te behouden. De universiteitsfaciliteiten werden volledig in het bestaande gebouw ingevuld. Verschillende kleuren en vormen markeren welke elementen sporen van het verleden zijn en welke nieuw toegevoegd, met de nadruk op de constructieve principes. Een poëtisch detail is de afwerking van de ramen in de grote hoektoren, bij nacht kan men deze associëren met een gigantische marokkaanse lamp. Het pareltje van dit project is de universiteitsbibliotheek, die zich bevindt in de verticale volumes van de graansilo's. (Beeld: Riciotti)

ISRAEL

'Side-effect' - Bat-Yam.
Amir Lotan.

De locatie van dit project bevindt zich op de grens tussen het residentiële gebied en het industriegebied van Bat-Yam. Het bevatte oorspronkelijk het skelet van een oud industrieel gebouw, omgeven door een betonnen muur en een prikkeldraad. Het is niet duidelijk wat de functie van het gebouw was, maar op het moment van het ontwerp deed het dienst als afvaldumpplaats voor de omringende bewoners. Er werden een aantal strip-en renovatieoperaties uitgevoerd op het oorspronkelijke skelet: asbestdak verwijderd (waarmee de stalen dakconstructie bloot kwam te liggen), binnenwanden ontmanteld en enkele nieuwe openingen gecreëerd, de betonnen wand en de prikkeldraad die het gebouw van de straat afschermde neergehaald. Deze wand werd in stukjes gesneden en als horizontaal element gebruikt om de toegang aan te geven. Doel van het concept is om een brug te slaan tussen de twee zones van de stad, terug leven te blazen in deze locatie door het creëren van contact tussen gebouw en nieuw ontwikkelde publieke ruimte errond. De site werd een plaats met allerlei bruisende sociale en creatieve activiteiten. Onder andere de Bat-Yam biënnale van 2010 vond er plaats. Wat voor ons misschien opmerkelijk lijkt is het open karakter van dit gebouw, maar in Israël is dit de algemene perceptie van plaatsen van cultuur en commerce. (Beeld: Landezine)

Tekst: Katrien Daeyaert

A CASA BOLA

(T)huiswerk

In het kader van de architectuurbiënnale van São Paulo is het mogelijk "a casa bola" te bezoeken, een mysterieuze bolvormige woning van architect Eduardo Longo. Enkele geruchten hierover hadden ons reeds bereikt en we waren dus zeer benieuwd om met onze eigen ogen een kijkje te gaan nemen in de futuristische wereld van Eduardo Longo. Een korte introductie. Het verhaal begint rond 1970 wanneer Eduardo zijn eigen huis en bureau ontwerpt op een rechthoekige kavel ingeklemd door twee straten. Met een simpele diagonale beweging zondert hij wonen en werken af van elkaar en voorziet aan beide straten een ingang. Deze constructie van gewapend beton zou later het fundament vormen van a casa bola. Na een periode waarin Eduardo veel individuele woningen ontwierp is hij in de jaren '70 meer gericht op onderzoek naar wonen voor de massa, voor de ruime gemiddelde bevolking in plaats van de enkeling. Geïnspireerd door het prefabprincipe en het Japanse metabolisme van onder andere Kurokawa droomt hij van bolvormige functionele modules die al het noodzakelijke bevatten en in grote structuren kunnen geplugd worden. Vanuit een houding gekeerd tegen overmatige consumptie, moeten de modules enkel de basis bevatten die een gemiddeld gezin nodig heeft. In 1972 besluit hij een model te bouwen op schaal 8:10 en vond geen betere plek hiervoor dan het dak van zijn huis. Met twee kinderen kon een uitbreiding toch van pas komen. Met de hulp van vrienden bouwde hij vijf jaar aan dit appartement met een diameter van acht meter. Het oorspronkelijke huis eronder is vandaag een informaticaschool van zijn zoon. Tot op vandaag woont Eduardo samen met zijn vrouw in de bol er boven op. We komen toe en krijgen een kleine introductie van Eduardo Longo. Hij schetst een kort beeld van de periode waarin alles plaatsvond. We krijgen ook enkele tekeningen te zien van zijn capsuleonderzoek. In een nauwe steeg loopt een steile hellingsbaan naar boven, het is eigenlijk best een parcours. Het eerste wat je ziet bij het boven komen op het dak van het oorspronkelijke huis is de gele glijbaan – opnieuw heel steil. Vandaag doet deze enkel nog dienst als waterafvoer naar een vijvertje, wat mij de meest veilige keuze lijkt gezien het ontbreken van enige railing. Nog een trap hoger komen we op het niveau van de daktuin met plonsbad. Nog één van Eduardo's dromen was dat al zijn bureaus ook een daktuin zouden maken, zodat ze die konden verbinden met passerelles en collectieve ruimte zouden creëren. Helaas is collectieve ruimte in São Paulo nog steeds een moeilijk begrip en is a casa bola omgeven door hoge blokken en afsluitingen.

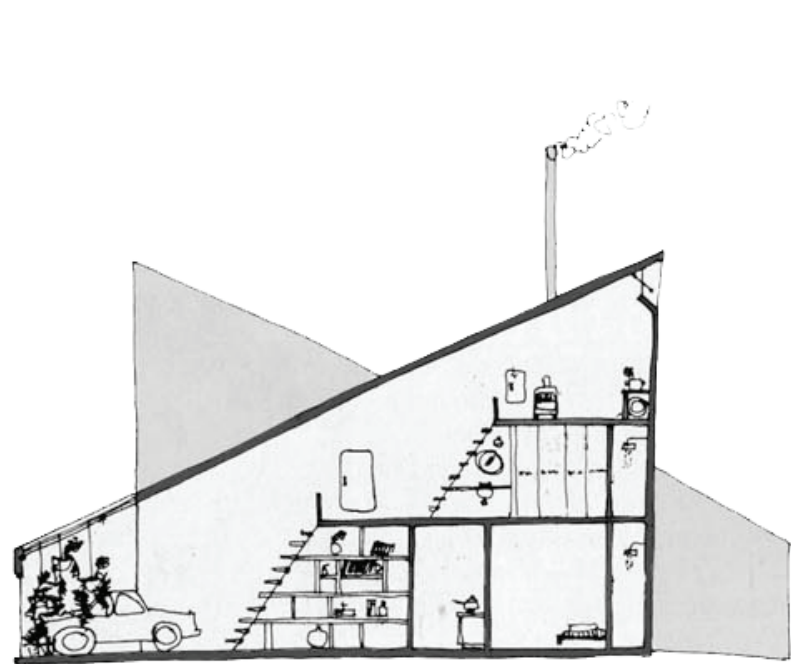
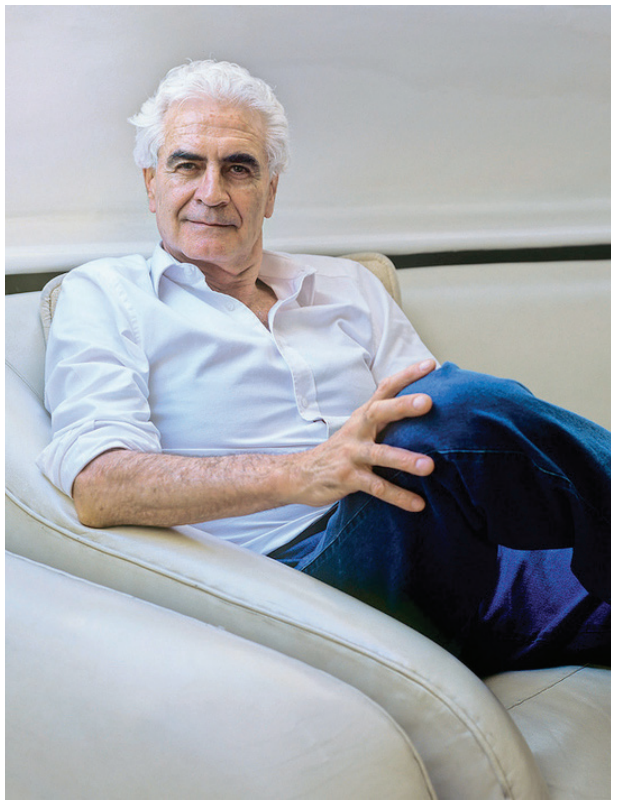
Aan de buitenkant voel je dat deze constructie en de transformatie van het huis er onder zich in enkele bochten hebben moeten wringen. Deze indruk verandert wanneer we de eigenlijke voordeur van de bol bereiken: binnen is er werkelijk aan alles gedacht. Via een taatsdeur kom je in een klein inkomhalletje met aan de linkerkant een keuken en rechts een eetkamer. Alles is tesamen ontworpen, inclusief de meubels. In de keuken zijn alle functies in één compact keukenblok ontworpen, op de koelkast na. Deze geeft met

zijn achterkant uit op de waskamer, met in het achterhoofd dat de ventilatie van de koelkast zou kunnen helpen met de was te drogen. Aangezien alles wit is en in eenzelfde materiaal, lijkt het wel een kajuit van een (ruimte?)schip. Langs de smalle gangetjes en lage trappen wurmen we ons verder naar binnen. Wat opvalt is de zorg en aandacht waarmee alles ontworpen is. Vanwege de vorm was Eduardo wel verplicht op zoek te gaan naar de beste ruimtelijke en meest functionele organisatie van alle onderdelen die een huis nodig heeft. Geen plaats voor poespas. Enkel de meubels die nodig zijn, allemaal op maat gemaakt, ingewerkte schappen en kasten,... Daarnaast vallen de leuke details op: lampjes naast de trappen die mee zijn ingewerkt in de structuur van het huis, vindingrijkheid in het organiseren van de kleine sanitaire ruimtes, een rond taatsraampje tussen de twee kinderkamers in. We merken dat hij nog steeds heel fier is op zijn creatie, maar die fierheid is ook wel terecht als je dit alles eigenhandig hebt gebouwd. Ook Rem Koolhaas was na zijn bezoek onder de indruk van deze totaal andere manier van wonen en bouwen.

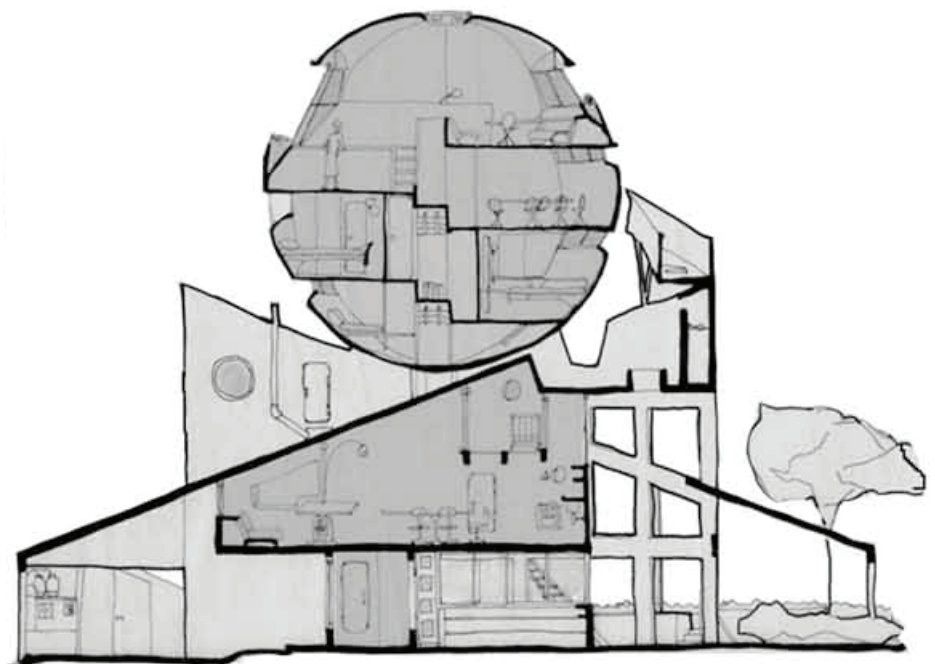
Ook Rem Koolhaas was na zijn bezoek onder de indruk van deze totaal andere manier van wonen en bouwen.

Het is boeiend te zien hoe dit huis zich heeft aangepast en getransformeerd doorheen de tijd, naargelang de gebruikers en het aantal gezinsleden. Misschien is het ook jammer dat je niets meer herkent van het oorspronkelijke huis er onder dat best een krachtig plan had. Maar de architect legt uit dat het voor hem zeer interessant was te leven in zijn 'eigen' architectuur, om er dan de mankementen van te merken en de mogelijkheid te hebben aanpassingen door te voeren, te experimenteren met alternatieve woonvormen, om te kijken hoe zijn ontwerp de tijd absorbeert. De zin en durf voor experiment van deze eigenzinnige architect is bewonderenswaardig. Los van alle utopische theorieën die er achter dit prototype van de bol schuilgaan, is dit vandaag een klein uniek paradijsje midden in São Paulo.

Tekst: Emilia Ockerman
Beeld: AD magazine, Lukas Verstele

1970

1972

SAO PAULO

Erasmus

Hoe zijn wij in Brazilië geraakt en waarom zijn we hier? Het is een vraag die ik mezelf nog wel eens stel na twee maanden verblijf. Wat begon met een louter informatief mailtje naar de dienst 'Internationalisation and education' is uitgelopen in een Zuid-Amerikaans avontuur. Er is zoveel aan vooraf gegaan dat ik nooit geloofde dat het zou doorgaan. Gelukkig bleven anderen er wel in geloven en dankzij hen zitten wij nu hier. Het vergde een jaar lang heen en weer mailen, bellen, zoeken naar de juiste personen en contacten, onderhandelen, papieren in orde brengen,... Toen niemand nog iets te horen kreeg, was er dan toch in juni een mailtje met toelating van de Universidade de São Paulo dat we aanvaard waren aan de universiteit. Een aantal maanden later dan verwacht, maar het was er. Na onze examens hadden we nog één maand de tijd om ons visum in orde te brengen –ook geen sinecure- en last minute nog tickets te boeken naar het verre Sampa, hoe de locals hun stad noemen. Waarom? Om kennis te maken met een totaal andere manier van leven, van wonen, van stedelijkheid, van onderwijs, van visie op architectuur. Om tot inzichten te komen over je eigen omgeving is het verrijkend je onder te dompelen in een andere.

11 augustus, een week na de officiële start van het tweede semester hier, zijn we toegekomen. Sinds die dag ben ik aan het 'absorberen'. De eerste twee weken waren vooral een kennismaking met het bureaucratische systeem. Je houdt het niet voor mogelijk wat je moet doen voor het simpelste document. Compleet Kafkaïens. Het voelt soms een beetje als ganzenbord. Een stap vergeten? Keer terug naar start. Sla een beurt over. Paciência, paciência, ... Tegelijk moesten we onze inschrijving aan de FAU in orde brengen: Faculdade de Arquitetura e Urbanismo. Alhoewel de faculteit veel uitwisselingsstudenten ontvangt van Europa en Zuid-Amerika is er eigenlijk weinig ondersteuning. Het feit dat de verantwoordelijke van the international office niet wist dat België een land was, terwijl deze persoon in kwestie wel de contactpersoon was met de KULeuven, deed ons vermoeden dat we voor hulp beter elders aanklopten. We hebben veel geluk gehad met de steun van andere buitenlanders en Braziliaanse vrienden.

De FAU is een zeer bruisende faculteit, deels dankzij de architectuur van Vilanova de Artigas en dankzij de Braziliaanse mentaliteit. Het gebouw is een infrastructuur, een draagvlak voor creativiteit (naast architectuur kan je hier trouwens ook design studeren). Tijdens de pauzes wordt er tango gedanst, er vinden vrije exposities plaats, studenten bakken de allerbeste bolos (cakes) om te verkopen, er wordt gedebatteerd over de toekomst van het gebouw en

de studenten. Vooral dit laatste is zeer actueel. Men is het dak aan het restaureren, wat broodnodig is aangezien je in de klaslokalen moet opletten dat je niet op een bank gaat zitten waar het boven je binnenregent, maar de studenten zouden hiervoor eigenlijk tijdelijk moeten verhuizen, wat zij weigeren (zeer beknopt uitgelegd). Architectuurstudenten in de rats voor hun werkplek, het bracht me even terug bij de kwestie van de bottelarij...

Het is nog wennen aan de andere manier van ontwerpen en denken over architectuur. In vele lessen over theorie en geschiedenis wordt gedebatteerd en vergeleken met het Europese verleden: het is interessant te horen hoe zij naar onze ontwikkelingen kijken. Soms is het ook schrikken van hun standpunten, maar jammer genoeg zijn we de Portugese taal nog niet voldoende machtig om ons te mengen in dit debat. We vonden het ook bijzonder jammer dat we nog geen Portugees begrepen toen Paulo Mendes da Rocha te gast was voor een lezing op onze allereerste dag hier.

Dan is er natuurlijk nog de stad zelf. We zijn hier nog niet lang dus we zijn nog steeds in de fase waarin we São Paulo proberen te vatten. Ik spreek voor mezelf als ik zeg dat ik waarschijnlijk het volledige academiejaar in die fase zal blijven hangen. Ik weet niet of je de stad en zijn dimensies ooit kan vatten. Misschien in cijfers? De campus is groter dan Leuven... 'Desorientação' zou het hier heten. Centrum en periferie zoals wij die kennen zijn hier praktisch onbestaande. Ook de flaneur is niet langer. Soms heb ik het Europese weefsel al gemist, wanneer je weeral op een kruispunt staat van grote 'quadras' waar koning auto doorscheurt. Maar de stad heeft veel potentieel en zoveel te ontdekken. São Paulo kan je verrassen op de meest onverwachte momenten en plaatsen. Maar je moet geduldig zijn. Beetje bij beetje verkennen, tips krijgen van andere uitwisselingsstudenten en natuurlijk de Brazilianen zelf. Het is geen stad die zich leent tot citytripping (maar als iemand ons wilt komen bezoeken zullen we natuurlijk ons uiterste best doen om je de sfeer te doen opsnuiven).

Ik kan het proberen te beschrijven; het gevoel te wandelen in een dimensieloze stad. Het gevoel wanneer je op het dak van Niemeyers edificio Copan staat en de stad tot in oneindig ziet uitdijen. Maar ik vrees dat je het pas gelooft en voelt als je het ziet. En zelfs dan, heb ik het nog moeilijk met het te geloven.

Beeld en tekst: Emilia Ockerman

"Tijdens de pauzes wordt er tango gedanst, er vinden vrije exposities plaats, studenten bakken de allerbeste bolos, er wordt gedebatteerd over de toekomst van het gebouw en de studenten..."

KNIT WORDS

DIY with Annelies

Een bolletje wol, twee rondbreinaalden en een stuk ijzerdraad zijn voldoende om een nieuwe aanwinst in je decoratie te verwezenlijken. In deze korte handleiding leer je de rechte breisteek en een simpele manier om een buisje te breien. Voor je begint te breien, zie je best eens of je breinaalden wel de juiste dikte hebben voor je wol. Op de verpakking van de wol staat altijd wel een aangeraden dikte. Om aan dit breiwerk te starten moeten er eerst 4 tot 6 steken op de breipen gezet worden. Daarna kan je de uitleg hieronder volgen. Succes!

STAP 1: Steek de rechterpen in de eerste lus achter de linkerpen. Hou de draad rechtsachter klaar.

STAP 2 en 3: Ga met de draad naar linksachter en laat ze rond de achterste pen gaan.

STAP 4: Laat de rechterpen zakken zonder dat de draad eraf valt.

STAP 5: Ga met de rechterpen terug uit de lus, zodat je met de rechterpen links van de lus uitkomt

STAP 6: Schuif vervolgens met je rechterpen naar rechts zodat deze lus van de linkerpen valt.

Deze stappen kan je blijven herhalen tot alle steken op de naald gebreid zijn.

STAP 7: Alles hangt nu aan de linkerkant van de pen, om een buisje te kunnen breien schuif je alles naar de rechterkant van de breipen. Deze breipen wordt nu je linkerpen. Je gebruikt de lange draad die helemaal links van je linkerpen hangt om je eerste steek te breien.

Herhaal dit heel veel keer en je krijgt een heel lang gebreid buisje.

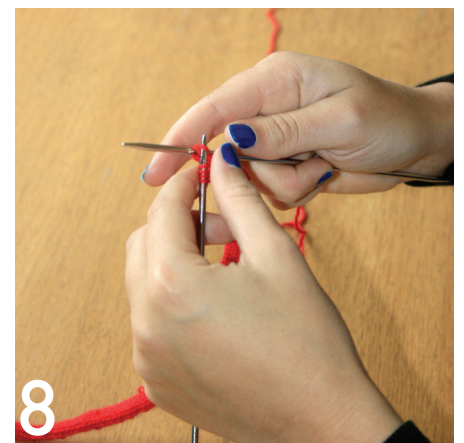
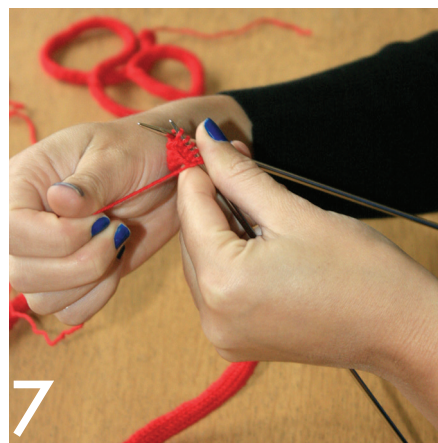
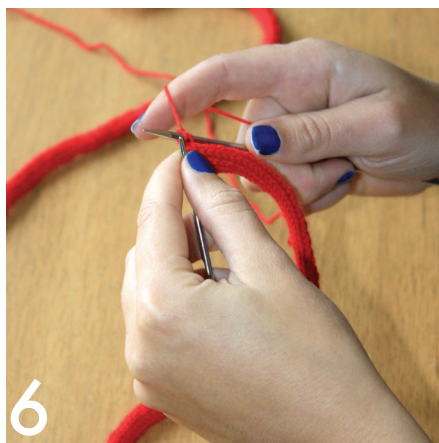
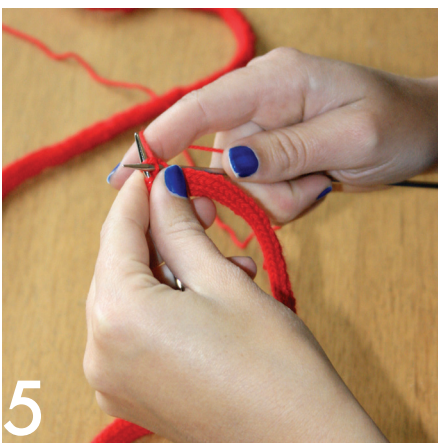
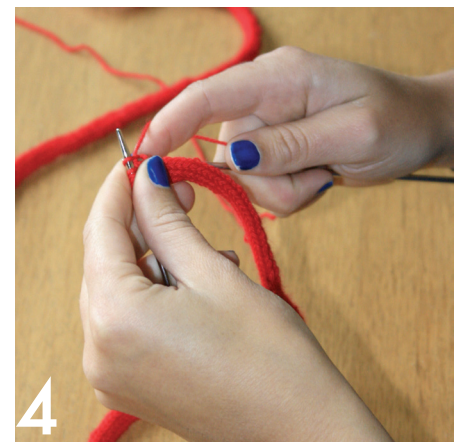
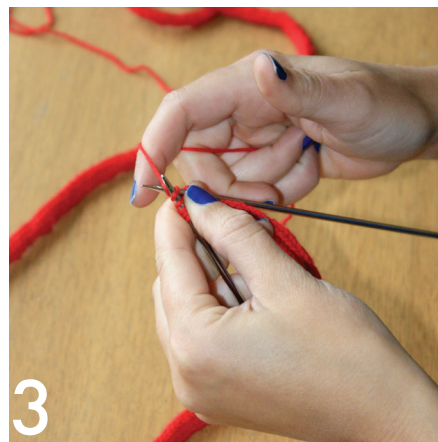
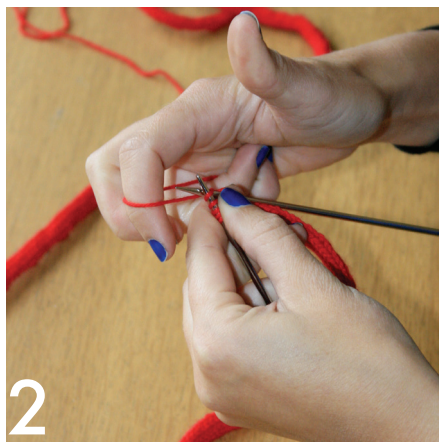
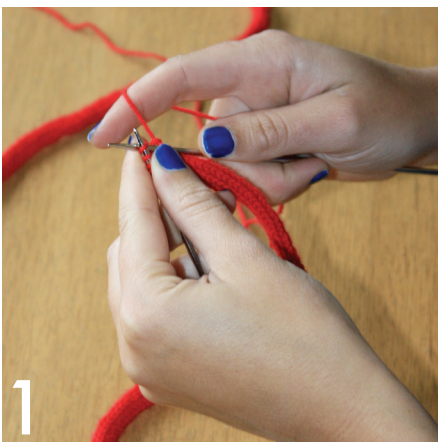
STAP 8: Het enige dat dan nog moet gebeuren is het einde van je breiwerk afkanten. Hiervoor brei je eerst 2 steken.

Daarna trek je de eerste steek die je gebreid hebt over de tweede steek. Zodanig dat alleen nog de tweede steek op de pen staat. Deze wordt nu je eerste steek. Dit herhaal je ook totdat je alleen nog maar je draad door de laatste lus kan steken.

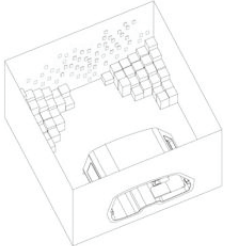
De ijzerdraad kan nu erin geschoven worden en jij kan eender welke vorm maken: een skyline, een woord...

Veel plezier ermee!

Tekst & uitwerking: Annelies Maeyens

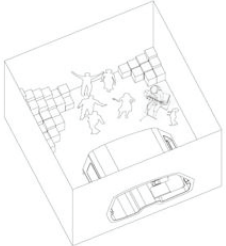

Wall of Collective Nighttime Memories

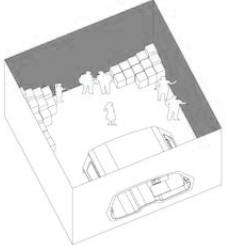
Everyone is invited to write down their most memorable night memories on notes and put them up on the wall. Using the pre-printed forms, the Wall of Collective Nighttime Memories is built up, for everybody's enjoyment.

Lost & Found Workshop

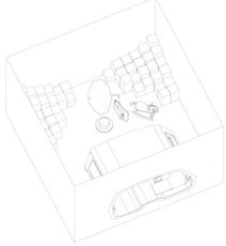
In the Lost & Found Workshop, objects that have been misplaced on the S-tog are brought out to find a new life. They can be combined and repaired, taken apart and put back together to create new exciting installations.

Bring your design home or discover the creative works of others in the Swap Shop Event!

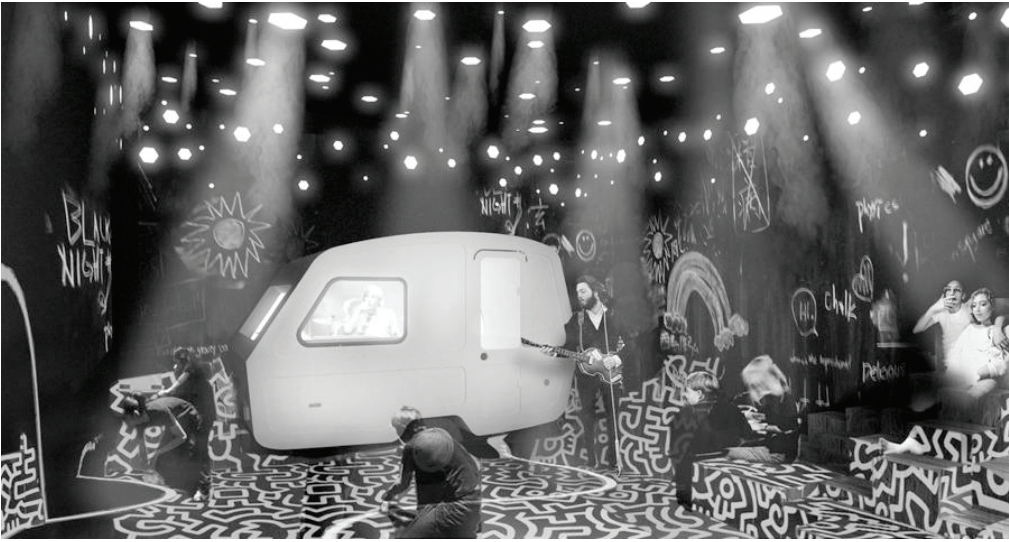
Busker's Corner

What would the city and public transport be without buskers? So, to get just the right Copenhagen feeling, what could be more natural than to invite some of the most legendary local street musicians to come and perform their songs for us in the Busker's Corner.

Blackboard Bonanza

The internal walls are covered with blackboard paint making the entire inside of the box a canvas for your chalk artwork! On the Blackboard Bonanza write a message to someone on the wall, make a drawing of your idea of the perfect night or simply play hangman or three in a row.

REBEL ACADEMY

Buiten de lijnen

Als jonge creatieveling wil je je werk aan de wereld tonen. Hoe doe je dat vandaag? Talloze online platformen, denk aan Issue, Butdoesitfloat of Behance, bieden plaats aan eigen werk. Met de groei van sociale netwerksites groeien ook de mogelijkheden. Maar hoe ver kan je je als artiest werkelijk ontplooiën via deze sites? Is creativiteit genoeg? Of is over een gezonde portie ondernemerskennis beschikken wat je echt vooruit helpt? Want dit zakelijke aspect is helaas in de meeste creatieve opleidingen niet (voldoende) geïntegreerd. Waar leer je als beginnende de knepen van het bedrijfsleven? In Scandinavië lijkt de organisatie Rebel Academy een originele en aantrekkelijke oplossing te bieden, specifiek binnen het artistieke domein. Ze introduceert de economische realiteit op een zeer toegankelijke manier.

REBEL ACADEMY

Rebel Academy beschrijft zichzelf als een gemeenschap die ernaar streeft de weg naar succes voor creatieve en culturele ondernemers gemakkelijker te maken. Kernwoorden hierbij zijn netwerking, wederzijdse uitwisseling, mentorschap en samenwerking, dit in tegenstelling tot de typische bureaucratie en business as usual. Concreet is Rebel Academy een online platform dat zowel jonge artiesten als gevestigde creatieve waarden, zowel ondernemers als studenten samenbrengt. Een plek om kennis en inspiratie over het creëren en runnen van een bedrijf te verzamelen. De Academy gelooft in het delen van ideeën en knowhow. Ze noemt zichzelf niet zonder reden een gemeenschap: bijna de volledige Rebel Academy inhoud is gegenereerd door de gebruikers zelf, aangevuld door relevante leerstof en advies van mentors. Want naast een gemeenschap bestaande uit zeer innovatieve en vooruitdenkende leden, biedt Rebel Academy haar gebruikers ook een mentor board aan. Deze mentor board bestaat uit enkele van de meest succesvolle en inspirerende creatieve zakenmensen in Denemarken. Zowel online als offline kan men leren van deze ondernemers. Rebel Academy is namelijk niet enkel een online platform. Gesprekken, conferenties en andere events relevant voor hun gebruikers, worden doorheen het hele jaar georganiseerd, toegankelijk voor iedereen.

“A place to connect, collaborate, inspire and create across business areas.”

De organisatie beschouwt creatief en cultureel ondernemerschap als onmisbaar in onze maatschappij. Ervaring heeft geleerd dat een creatieve mentaliteit het sleutelwoord is in het beheren van een duurzame business. Cultuur en creativiteit zijn rijke inspiratiebronnen voor radicale en innovatieve ideeën. Gesterkt door het geloof dat deze tendensen sterk zullen doorgroeien in de toekomst, brengt Rebel Academy artiesten in contact met elkaar. Ze leert hen samenwerken, inspireren en creëren. Zo draagt Rebel Academy bij aan de verdere ontwikkeling van een

snel groeiende beweging, een beweging van innovatieve individuen en organisaties die gedijen op interactie en knowlegde-sharing.

ARTREBELS

Rebel Academy maakt deel uit van een groter artistiek beleid: ArtRebels, een netwerk voor grafisch ontwerpers, muzikanten, designers, etc. ArtRebels is sinds 2007 geëvolueerd tot vier nog steeds groeiende bedrijven, met als gemeenschappelijke basis de passie voor het ondersteunen, promoten en delen van creatief talent. ArtRebels.com is een online webwinkel met wereldwijd geselecteerde ervaren en jonge artiesten. Het tweede deelbedrijf is Rebel Agency, het creatieve communicatie agentschap. Het laatste onderdeel draagt de naam Trailerpark Festival. Dit is een jaarlijks muziek- en kunstfestival in een, zoals de naam suggereert, trailerpark in Copenhagen. Ook hier is de bedoeling muzikanten dichterbij een breakthrough in hun prille carrière te brengen. In samenwerking met artiesten wordt het festival op een unieke en inspirerende manier versierd.

Een voorbeeld van een doordacht kunstproject is The Black Box (2011, Re-Make/Re-Model). Een deel van een caravan is weggesneden, het overblijvend deel is in een 6 x 6m zwart geverfde multiplex geduwd. Als verbinding tussen de kleurrijke wereld van het festival aan de buitenkant en de mysterieuze, creatieve wereld binnenin, stond deze doos aan de ingang van het trailerpark. De Black Box draait rond customization: door aan knoppen te draaien kan de festivalganger de sfeer te bepalen. Van een rustig avondje onder de sterren tot een feestnacht in de stad, het kan er allemaal.

MEERWAARDE

Tot zover deze kleine zijsprong. Terug naar de essentie. Rebel Academy streeft ernaar 's werelds leidende gemeenschap voor creatieve en culturele ondernemers te worden. De vraag is of het concept daarvoor voldoende sterk is. Is dit platform werkelijk zo verschillend van andere netwerken?

Een duidelijke meerwaarde is de aanwezigheid van gerenommeerde mentors. Een advocaat gespecialiseerd in open source and creative commons, een expert in business ontwikkeling en innovatieprocessen, maar ook personen binnen het creatieve domein, met passie voor kunst en cultuur, geven dagelijks advies. Zij verzekeren een brede en vernieuwende kijk op de aangesneden onderwerpen.

Het feit dat Rebel Academy meer is dan een virtueel online bedrijf, biedt een brede waaier aan kennisverwerving aan. De kennis voortkomend uit een lezing, gesprek of discussie face to face kan je van achter computerscherm niet ervaren. Het persoonlijk contact, het werkelijk zien en beleven van andere projecten vormt een grote bron van inspiratie. Dit gaat verder dan online artikels lezen en plaatjes kijken. Deze vorm van leren vraagt om actieve participatie en stimuleert aanwezigen een eigen, kritische en doordachte opinie op te bouwen.

“I realized that living true to myself meant I had to be a rebel. This was also the time I started to become an entrepreneur.”

Carla Cammilla Hjort, de oprichtster van RebelArt en later Rebel Academy, verduidelijkt de ideeën en het belang van dit soort leerplatform op treffende wijze. Ze vertelt hoe ze sinds de start van RebelArt een intense ontwikkeling doormaakte door zelfstudie over zakendoen gecombineerd met een groot aantal creatieve projecten en samenwerkingen. Met de overtuiging dat als haar passie groot genoeg was, als haar idee sterk genoeg was, ze in staat zou zijn de business aspecten te leren, ontwikkelde ze zich tot een volwaardig zakenvrouw door te lezen, door de juiste begeleiding en bovenal, door zelf te doen. Hjort gelooft dat om een ondernemer te worden je jezelf moet ontdekken en de innerlijke kracht moet vinden die nodig is om ideeën om te zetten in realiteit. Rebel Academy steunt precies op deze ideeën. Het is Hjorts persoonlijk project, ontwikkeld door passie, ondersteuning biedend aan aanstormend talent.

HOW TO BE CREATIVE

Enkele voorbeelden van Rebel Academy's blog maken duidelijk hoe gevarieerd en leerrijk de onderwerpen zijn. Had je al gehoord van de twee speltypes die bedrijven toepassen? White Play versus Black Play. Play-it-by-the-rules white play versus no-rules black play. White Play is het spel waar iedereen de regels kent. Bij Black Play zijn de regels niet gekend. Het zwarte spel vraagt geduld, vertrouwen, nieuwsgierigheid en creatief denken. Om tot een succesvol bedrijf uit te groeien, heb je een combinatie van beide spelers nodig. Een relevant wit frame is nodig, daarin kan het zwarte spel ontstaan.

Naast bedrijftheorieën is er ook ruimte voor weetjes. Wist je bijvoorbeeld dat het 23 minuten vraagt om te recupereren van een afleiding? Reken zelf maar uit hoeveel uren per dag er zo verloren gaan. Gelukkig zijn niet alle afleidingen van slechte aard. Zolang de inhoud eerder constructief dan

deprimerend is, kan dagdromen een creatieve bron van inspiratie zijn. Evenzeer helpt het ons succesvolle lange-termijn plannen maken.

Weer iets anders is het filmpje dat probeert uit te leggen hoe je creatief bent. De ideale voorbereiding is het uitbreiden van je capaciteit, je ideeënbank. Belangrijk is in gedachten te houden dat niet alle ideeën ergens toe zullen leiden. En dat wanhoop tot nieuwe dingen kan leiden. Ook de hersenactiviteit tijdens een creatief proces werd onderzocht. Het is het combineren van verschillende hersendelen dat creativiteit genereert. Er kunnen verschillende cognitieve fases onderscheiden worden. Tijdens de illuminatiefase bijvoorbeeld, klitten verschillende hersenspinsels automatisch en onbewust samen tot ze als een bewust idee naar voren komen. Op dit punt ben je echter nog niet creatief. Nu moet het echte werk beginnen, de verificatiefase: denk na over het publiek, over een manier om de boodschap over te brengen zodat deze het best ontvangen wordt. Verder is ook goede samenwerking belangrijk. Hierdoor kan een meta-artiest tot stand komen, een sommatie van ieders vaardigheden. Tot slot moeten we soms het begrip originaliteit laten varen. Een idee komt niet uit het niets, of zoals de welgekende uitspraak in onze ateliers luidt: 'je moet het warm water niet opnieuw uitvinden.' Nieuwe resultaten vloeien voort uit het kopiëren, transformeren en combineren van het reeds bestaande. Als je jezelf blijft pushen, kan je verder eindigen dan je ooit voor mogelijk hield.

How to be creative, het lijkt erop dat we het in onze ontwerpateliers toch wel op de juiste manier doen. Hoe herkenbaar zijn illuminatie, het zoeken van inspiratiebronnen, het voordeel van samenwerken en helaas ook de wanhoop?

IN BELGIË?

Het is duidelijk dat het geen gemakkelijke taak is de definities van ondernemer, creativiteit en cultuur samen te brengen. Toch is stichtster Hjort daarin geslaagd. Ze realiseerde zich dat een droom hebben één ding is, hem omvormen in een winstgevend bedrijf een totaal ander ding. Haar eigen leerproces vormde de fundering voor Rebel Academy, een gemeenschap die een meerwaarde biedt ten opzichte van de andere online platformen, die zich dan wel op creativiteit richten, maar vergeten dat er ook een wereld van ondernemen aan te pas komt. De ruime variatie aan blogartikels, de mentorwijsheden en de verhelderende gesprekken bieden creatieve beginnelingen op een concrete en boeiende manier de ideale stap richting ondernemerswereld aan. Dit Scandinavisch organisme zal hopelijk een inspiratie vormen voor soortgelijke platformen in België en omstreken. Laten we eerlijk zijn, deze leermethode klinkt zo veel interessanter dan een zoveelste cursus achter de schoolbanken. Voor meer informatie, en zeker en vast ook voor inspiratie, neem een kijkje op rebelacademy.org en artrebels.com.

Tekst: Hannelore Thomas
Beeld: rebelacademy.org, artrebels.com

SELFMADE ADAPTED & REUSED

Op visite

Het hoekkot is niet zo groot en toch passen in deze kamer een heel aantal eigenzinnige spullen. Let's have a look.

De kamer ligt er vrij netjes bij al heb ik in de gangen van het kasteel horen waaien dat hij zijn kamer had opgeruimd. De kamer heeft de typische meubels die noodzakelijk zijn voor een kot maar dan met een eigen draai. Zo bijvoorbeeld de kast: geen standaard kast maar een kast samengesteld uit wijnkistjes met daarin een lampje van zijn opa om al die lectuur, ook in die kast, 's avonds te kunnen lezen.

Een ander noodzakelijk meubelstuk: het bed. Maar ook hier geen doorsnee bed met lattenbodem en de hele hatsepats maar een matras op paletten. Daarnaast is dit bed omvormbaar tot een zetel waardoor in het midden van de kamer een dansvloer ontstaat. En als er gedanst wordt, dan zullen de onderburen dat geweten hebben: een zwarte subwoofer, een luidspreker ontworpen voor lage tot zeer lage tonen, staat voor een ladekast en de volledige kamer begint te trillen wanneer hij de subwoofer aanzet. Zelf beschrijft hij het als een "eenvoudig tweedehandsobject" maar wij weten wel beter: dit is een designstuk!

De kamer zit echt wel vol met meubels en spullen, overal op of onder. Zo verbergt een schapenvelletje uit Marokko een zetel gered van het containerpark en staan op de ladekast

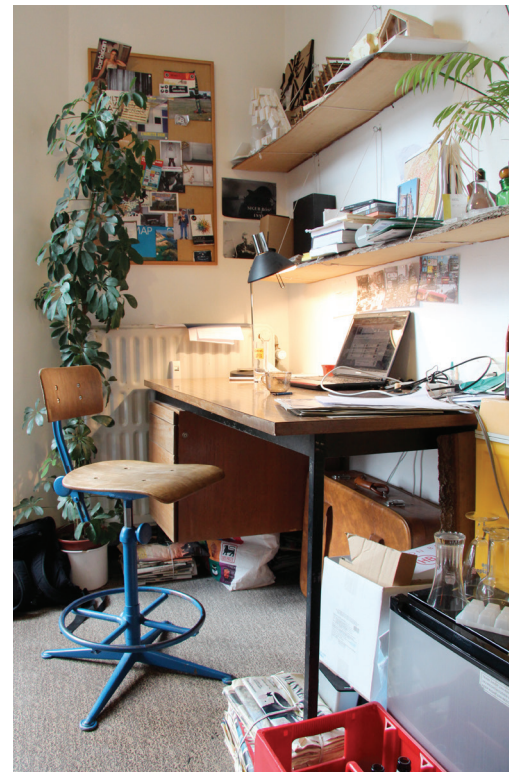
een lampenradio van zijn grootvader en een platendraaier uit de kringloopwinkel. Het bureau onderging een originele aanpassing zodat de bureaustoel, inderdaad: ook dit komt uit de kringloopwinkel, gebruikt kon worden.

Dat deze jongeman architectuur studeert wordt duidelijk aan de maquettes die op het bovenste rek – een rek zelf samengesteld uit houten planken en touwtjes – boven zijn bureau staan. Daar zit wel een speciale maquette tussen die het vermelden waard is: een maquette voor zijn kippenhok, echt gebouwd trouwens!

Niet nodig maar wel heel fijn: een balkon. Het kot heeft een balkonnetje waar net twee stoelen en tafeltje op kunnen met een weids uitzicht over de omringende straten. In het oog springt een paardenbloem in de bloembak aan het balkon. Een poging om een klimplant te laten groeien aan het balkon mislukte. Jawel: onkruid is de nieuwe klimplant! Ook binnenin zit er groen: planten hier en daar geven het kot een aangenaam extraatje.

Moraal van het verhaal: fabriceer en verzamel je meubels toch gewoon zelf!

Tekst: Veerle De Valck
Beeld: Mišo Buranovský

Vectorworks

Bogdan & Van Broeck
Studio Daniel Libeskind
Zaha Hadid (Pritzker Architecture Prize)
Peter Zumthor (Pritzker Architecture Prize)
Toyo Ito (Pritzker Architecture Prize)
Robbrecht en Daem
Wiel Arets
Verdickt & Verdickt
DMOA
Office KGDVS
BUUR
Bob361
Matteo Thun
Cousée & Goris

Zij kiezen voor
Vectorworks.
Jij ook?

Download nu je gratis studentenversie op:
student.myvectorworks.net

En vergeet niet: tot één jaar na je stage koop
je de professionele software met **33% korting**.
Omdat we jong talent graag mee op weg zetten.

Meer informatie op:
student2pro.vectorworks.be

